БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 239 (3977). | Чоршанба, 11 декабрь 1968 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ЛЕНИН КЎРСАТГАН ЙЎЛДАН

ЕТТИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

Мамлакат олий ҳокимият органи ишлаб турган кунларда катта Кремль саройи устида давлат байроғини илиб қўйиш тантанали одат тусига кирди. Бу давлат байроғи В. И. Ленин кўрсатиб берган йўлдан коммунизм сари ҳаракат қилишда янги марраға эришганлигимизни эслатиб туради. Доҳий туғилган куннинг яқинлашиб келаётган юз йиллиги халқимизнинг бахт-саодати йўлида янги ватанпарварлик ишларга, янги улуғвор зафарларга илҳомлантирувчи буюк кучдир.

Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, зиёлиларнинг намояндалари 10 декабрда катта Кремль саройида СССР Олий Советининг бешинчи сессиясига тўпландилар. Депутатлар ва меҳмонлар турли-туман нақшлар товланиб, чироқлар жилоланиб турган таниш залга кириб келдилар. Сессия очилиши арафасида архитекторлар, қурувчилар ва моҳир усталар депутатларга ажойиб совға тақдим қилдилар. Улар мана шу тарихий бинони ремонт қилиш ва тиклаш ишларини тамомладилар.

Эрталаб соат 10 да Миллатлар совети раиси Ю. И. Палецкис раислигида СССР Олий Совети Миллатлар совети мажлиси бошланди. Мажлис иштирокчилари Миллатлар советининг вафот этган депутати К. К. Рокоссовский хотирасини ҳурмат билан эсга олдилар.

СССР Олий Совети Иттифоқ советининг мажлиси ҳам катта Кремль саройида соат 12 да очилди. Мажлисга Иттифоқ советининг раиси И. В. Спиридонов раислик қилди. Палаталарнинг алоҳида-алоҳида мажлисларида СССР Олий Советига янги сайланган депутатларнинг ваколатларини текшириш тўғрисида Миллатлар совети ва Иттифоқ совети мандат комиссияларининг докладлари тингланди.

Сессиянинг қуйидаги кун тартиби тасдиқланди:

1. СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 йилги давлат плани тўғрисида.

2. СССРнинг 1969 йилги давлат бюджети тўғрисида ва СССРнинг 1967 йилги давлат бюджетининг ижроси ҳақида.

3. СССР ва иттифоқдош республикаларнинг ер тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси тўғрисида.

4. СССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

5. СССР Олий Совети Миллатлар совети ва Иттифоқ советининг ёшларга доир ишлар билан шуғулланувчи доимий комиссияларини тузиш тўғрисида.

Депутатлар, шунингдек сессиянинг иш тартибини тасдиқладилар ва ёшларга доир ишлар билан шуғулланувчи доимий комиссияларини палаталар бўйича ҳар бири 31 кишидан иборат қилиб туздилар. Миллатлар совети комиссиясининг раиси қилиб депутат **А. Н. Аксенов**, Иттифоқ совети комиссиясининг раиси қилиб депутат **Е. К. Лигачев** сайланди. Иттифоқ совети депутатлари ўз мажлисида депутат К. И. Галиншин целлюлоза — қоғоз саноати министри қилиб тайинланганлиги муносабати билан уни саноат, транспорт ва алоқа ишлари бўйича доимий комиссия аъзолиги вазифасидан озод қилиш тўғрисидаги таклифни қабул қилди.

Соат 14 да Катта Кремль саройида СССР Олий Совети Иттифоқ совети билан Миллатлар советининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлислар залининг балконида жуда кўп меҳмонлар—пойтахт ва Москва области меҳнаткашларининг намояндалари ўтирибдилар. Ложалардан чет эл дипломатлари, совет ва чет эл мухбирлари жой олдилар.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, В. В. Шчербицкий, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ўртоқлар президиумга чиққанларида сессия иштирокчилари уларни самимий кутиб олдилар.

Мажлисда СССР Олий Совети Иттифоқ советининг раиси **И. В. Спиридонов** раислик қилди.

«СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 йилги давлат плани тўғрисида» СССР Министрлар Советн Раисининг ўринбосари, СССР Госпланининг раиси депутат **Н. К. Байбаков** доклад қилди.

Шундан кейин «СССРнинг 1969 йилги давлат бюджети ҳақида ва 1967 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисида» СССР Молия министри **В. Ф. Гарбузов** доклади тингланди.

Шундан сўнг СССР Олий Совети Иттифоқ совети билан Миллатлар советининг қўшма мажлиси ёпилди.

Сессия 11 декабрда ўз ишини давом эттиради. (ТАСС).

ИШЧАН, ТАШАББУСКОР ВА ТАЛАБЧАН БЎЛАЙЛИК

Коммунистик партия ўзининг ҳар бир аъзосини, ҳар бир раҳбар ходим, партия ва совет, комсомол ва касаба союз, хўжалик кадрини халқ ишига, партия ишига садоқат, юксак онглилик, ватанпарварлик руҳида тарбиялаб келмоқда. Омманинг ташаббускори бўлиш, энг яхши намуналар билан ибрат кўрсатиш, топширилган вазифа учун партиявий жавобгарлик ҳиссини сезиш, ҳар бир ишда ва ҳар бир соҳада ишчанлик кўрсатиш, ташаббускор бўлиш ва шу билан бирга ўзига, раҳбарлик қилаётган ташкилотидаги ходимларга талабчан ва ғамхўр бўлиш, янгиликларни қўллаб-қувватлаш — партия ходимининг олижаноб фазилати, энг керакли ва муҳим сифатларидир.

Россия пролетариати ҳокимиятни ўз қўлига олгандан сўнг ёш Совет давлатини мустаҳкамлаш ҳар бир партия ва совет ходимининг, партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг ишчанлик, омилкорлик ва ташаббус билан иш кўриши, большевикча талабчан бўлиши навбатдаги сиёсий шиор бўлиб қолди. Революциямизнинг ғалабасини, пролетариат ҳокимиятининг бутун қобилиятини янги жамиятни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришдек энг муҳим вазифани бажаришда кўриш биз учун асосий вазифа эди. Ўтган ярим асрдан ортиқ давр ичида партиямиз ақл-заковати ва донолигининг ёрқин намуналарини кўриб турибмиз.

Партиямиз Марказий Комитети томонидан олдимизга қўйилаётган коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифалари муваффақиятли бажарилаётган экан, бу бутун совет халқи фидокорона меҳнатининг, партия ташкилотлари олиб бораётган ташкилотчилик, ташаббускорлик ишларининг намунасидир. Партия ташкилотлари энг яхши раҳбар кадрларни тарбиялаб вояга етказди. Улар эндиликда сиёсий-хўжалик вазифаларини бажаришда, ҳар бир соҳада, катта ва кичик вазифада намуна кўрсатмоқдалар, омманинг етакчилари ҳамда ташкилотчилари бўлмоқдалар. Ҳозирги шароитда ишчанлик, талабчанлик янгича мазмун кашф этади. Партия ва хўжалик раҳбари янгиликни дарҳол ҳис этабилиши, илғор фикр ва таклифларни актив қўллаб-қувватлаши, бунёдкорлик ишларининг жонкуяри, ўз ташкилоти, умуман партия ва Совет давлати иши ҳақида чинакам ғамхўр бўлиши ва бу ҳислатларни барча партия ва хўжалик ходимларига сингдирабилиши лозим.

Ҳозирги замон ишчиси, деҳқони ва зиёлисини бундан йигирма-ўттиз йил илгариги ишчи, деҳқон ёки зиёли билан таққослаб бўлмайди. Эндиликда янги замоннинг янги кишилари ўсиб етишди. Уларнинг онги, тафаккури, дунёқараши, саводи, масалаларга муносабати, воқеаларни таҳлил этиш қобилияти янгича, илғор ва юксакдир. Шундай шароитда раҳбар ходим ўйлаб, ақл ва идрок билан атрофлича иш кўриши, воқеа ва ҳодисаларга партиявий нуқтаи назардан муносабатда бўлиши, бирон бир масалани ҳал этганда бошқаларнинг ҳам фикр ва мулоҳазаларини ҳисобга олиши ва ўрганиши, шошма-шошарликка йўл қўймаслиги, узоқни кўзлаб иш кўриши, ўзига, бирга ишлаётган ходимларга нисбатан талабчан бўлиши, уларни ташаббус кўрсатиб ишлаш, партия ва давлат интизомини мустаҳкам сақлаш руҳида тарбиялаши керак. Масалаларни ёки таклиф ва мулоҳазаларни оператив, ўз вақтида ҳал этиш ғоят муҳимдир.

Баъзи партия, хўжалик ходимлари большевистик талабчанлик ва ишчанликни тўғри тушунмайдилар. Айрим ходимларнинг ёки коллективнинг ташаббусини ўзлариники қилиб кўрсатишга, ўз фикрини коллектив фикридан устун қўйишга ёки уларнинг фикри қилиб кўрсатишга, номига иш тутиб мажлислар, йиғилишлар ўтказиб, шу билан кифояланиб қолишга одатланиб қолганлар. Яна шундай ходимлар борки, коллектив раҳбарликни шахсий жавобгарлик билан чалкаштириб юборадилар. Ҳар бир ходимнинг ишига унинг партия ва давлат вазифаларини қандай бажараётганлиги, иш фаолиятининг якунлари ва натижаларига қараб баҳо берилади. Ҳар бир коммунистнинг ўз ташкилотидаги ишлар аҳволи учун, умуман партия ишларининг аҳволи учун жавобгарлик ҳиссини оширишимиз, партиянинг барча аъзоларига нисбатан талабчан бўлишимиз, партия ва давлат интизомини бузувчиларга, ўзининг партиявий бурчини унутиб қўйиб, партияга мансуб бўлиш менга қандайдир имтиёзлар бериши лозим, деб ҳисоблаётганларга нисбатан талабчан бўлишимиз ва бундай иллатларга сира йўл қўймаслигимиз лозим.

Область партия комитети сўнгги вақтларда бир неча партия ташкилотларининг иш услуби, омма орасида олиб бораётган ташкилий, сиёсий ва оммавий, ғоявий-тарбиявий ишларини, партия ва хўжалик раҳбар ходимининг шахсий намуна кўрсатиши, партиявий-хўжалик ишларини бажаришдаги иштироки сингари масалаларни муҳокама қилди. Тошкент шаҳар партия комитети, Чирчиқ, Олмалиқ шаҳарлари, Янгийўл, Бўка, Ўрта Чирчиқ, Калинин районлари партия комитетлари ҳамда айрим корхона, колхоз ва совхоз бошланғич партия ташкилотлари ва комитетларининг бу соҳадаги ижобий ишларини маъқуллади. Чилонзор ва Ҳамза район партия комитетлари партия-хўжалик раҳбар ходимларининг ишчанлик, ташаббускорлик ва большевистик талабчанлик сифатларини ошириш юзасидан бирмунча тадбирларни кўрдилар. «Ташсельмаш», «Электролампа» заводи партия ташкилотлари янги, илғор таклифлар ва ташаббусларни кўтариб чиқмоқдалар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети пахта териш машиналари ишлаб чиқаришни кўпайтириш тўғрисида қарор қабул қилгандан сўнг «Ташсельмаш» заводи партия ташкилоти ва коммунистлари бу масъулиятли вазифани ҳал этишда янги-янги фикр ва таклифларни ўртага ташладилар. Бўка, Оққўрғон, Юқори Чирчиқ ва Янгийўл районларининг колхоз ва совхоз партия ташкилотлари КПСС Марказий Комитети октябрь Пленуми ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XIV пленуми қарорларини амалга ошириш тадбирларини ишлаб чиқмоқдалар.

Партиямиз ўз номини шу билан абадийлаштирдики, у халқни буюк ишларни бажаришга уюштирди ва илҳомлантирди. Коммунистлар ва партия ташкилотларининг активлиги ўсганлиги партиямиз фаолиятининг бутун соҳасида ҳар кун кўриниб турибди. Лекин айрим партия ташкилотлари ва хўжалик органлари ўз ишларини ҳозирги юксак талаблар даражасида олиб бораётганларича йўқ. Ўз ташкилоти, участкаси ёки хўжалиги олдига қўйилган вазифаларни бажаришда улар ташаббус ва ташкилотчилик қилмайдилар. Илғор фикр, талаб ва янгиликларни тезда пайқамайдилар ва қўллаб-қувватламайдилар. Область совхозлари ишида жиддий камчиликлар бор. Шунингдек, қишлоқлар қурилиши, қишлоқ меҳнаткашларига маданий-маиший хизмат кўрсатиш қониқарли эмас. Афсуски, совхозлар тресги, «Узколхозстрой», «Узсельхозстрой», йўл қурилиши бошқармалари, уларнинг партия ташкилотлари бу ҳаётий масалаларни ҳал этишда ҳеч қандай ташаббус, ташкилотчилик кўрсатмаяптилар. Қишлоқларда уй-жой, маданий-маиший бинолар қурилиши учун ғишт, тахта ва бошқа қурилиш материаллари етишмайди. Юборилаётган маҳсулотларнинг сифати паст. Бу аҳвол тегишли ташкилотларни нимагадир ташвишга солмаяпти.

Ўн ойлик иш якунлари шу нарсани кўрсатдики, областимизнинг бир неча саноат корхоналари ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ва уни реализация қилиш планларини бажармади. Шунингдек, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириб бериш юзасидан олинган давлат планлари ва социалистик мажбуриятларимизнинг баъзи турлари ҳали ҳам бажарилган эмас. Шаҳар, район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари, совет, хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари йилимиз якунларидан тегишли хулосалар чиқариб олишлари, ҳар бир корхона, қурилиш, хўжалик ташкилотининг давлат планларини сўзсиз бажаришга эришишларини таъминлашлари лозим. Бунинг учун эса ишда ташаббус кўрсатиш, ҳар бир ходимга талабчан бўлиш керак.

КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленуми, СССР Олий Советининг бўлиб ўтаётган сессияси халқимиз олдига янги талаблар қўймоқда. Бутун куч-ғайратимизни партия ва ҳукумат қарорларини бажаришга, беш йиллик планни муваффақиятли адо этишга қаратмоғимиз лозим. Янги шароитда ишлаб чиқариш коллективларининг иши учун, шаҳарлар, районларнинг иқтисодий жиҳатдан ривожланиши учун партия ташкилотларининг масъулиятини янада оширишимиз, улар чинакам ташкилотчилар бўлишлари, меҳнаткашлар оммасининг ижодий ташаббусини, коммунистик меҳнат намуналарини қўллаб-қувватлашлари зарур. Янги шароитда барча раҳбар ходимлар ишлаб чиқаришни раҳбарлик маҳоратини ўрганишлари, масалаларни моҳирлик билан ҳал қилишлари лозим. Бу эса коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли ҳал этишни таъминлайди.

«Алмаликсвинецстрой» трестининг 2-қурилиш бошқармаси коллективи янги химия заводи қурилишида фидокорона меҳнат қилмоқда. Суратда: бошқарма бошлиғи Р. Доль (ўнгда), участка бошлиғи В. Моршчанский ва бошқарманинг бош инженери Когай ўртоқлар қурувчиларнинг келгусидаги вазифалари ҳақида ўзаро маслаҳатлашмоқдалар.

А. Тўраев фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

ТАШАББУС МАЪҚУЛЛАНДИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан қабул қилган социалистик мажбуриятларини қараб чиқди ва маъқуллади.

Область ва район партия комитетларига, колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотларига, касаба союз ва комсомол органларига Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг мажбуриятларини кенг муҳокама қилишни ташкил этиш, беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани қизитиш таклиф этилди.

Газеталарнинг редакцияларига, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетига қишлоқ меҳнаткашларининг социалистик мусобақаси қандай бораётганини кенг ёритиш топширилди.

ЗАРБДОР УЧАСТКА

Бригадамиз бунёдкорлари химия заводи қурилишининг дастлабки кунларидан бошлабоқ ғайрат-шижоат билан ишга киришдилар. Биз бу муҳим корхонанинг республикамиз пахтакорлари учун катта аҳамияти борлигини ҳис қилиб ишламоқдамиз. Ҳар бир соат ва дақиқа ҳисобда. Маълумки, республикамиз партия ва ҳукумати бу улкан корхонани бир йил ичида қуриб фойдаланишга топшириш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Корхона қурилишини тезлаштириш ҳақидаги бу қарорни бригадамиз аъзолари ўртасида кенг муҳокама қилдик. Бунёдкорларимиз ишни ўзаро аниқ тақсим қилиб чиқдилар. Чунки меҳнатни пухта ташкил этиш ютуқларимизнинг гарови ҳисобланади.

Ҳар бир звенога малакали, тажрибали бинокорларимизни раҳбар қилиб қўйдик. Шуниси қувончлики, бригадамиз аъзолари турли касб эгаларидир. Улар орасида бетончини ҳам, дурадгор, пайвандчи ёки монтажчини ҳам учратасиз. Бу эса ишимизни янада енгиллаштиради. Улар ҳар қандай қийин участкада аҳил ва ҳамкор бўлиб меҳнат қилишга қодир кишилар.

Бундай ишбилармон бунёдкорлар бригадамизда жуда кўп. Дурадгорлар Николай Удалов, Виктор Лёвин, арматурачи Руқия Галиева, бетончи Рима Раштанова ва бошқа кўплаб тажрибали қурувчиларимиз шулар жумласидандир. Уларнинг кўпчилиги Олмалиқдаги мис бойитиш фабрикаси, мис эритиш заводи қурилишида ишлаб бой тажриба орттиришган.

Янги химия объекти қурувчиларимиздан мисли кўрилмаган тез суръат билан ишлашни тақозо қилади. Бригадамиз аъзолари бунинг уддасидан чиқмоқдалар. Биз, ўз зиммамизга юклатилган дастлабки топшириқни барвақт адо этдик. Пойдевор ётқизиш бўйича участкамиздаги пешқадам бригадалар қатори қувончли ютуққа эришдик. Каркаслар йиғдик. Дастлабки цикл монтажини ҳам муддатидан олдин тугалладик.

Бригадамиз зиммасига фосфат омбори қурилишини тезлаштириш тушган эди. Ҳозиргача бир неча юз тонна арматура тайёрладик ва 3 минг кубометрдан ортиқ бетон ётқиздик.

Эндиги яна бир муҳим вазифамиз «Элеваторстрой» қурилиш бригадасига иш майдони тайёрлаб беришдир. Ҳозир бу майдонда ҳам қизғин меҳнат қиляпмиз.

Дастлаб баъзи материаллар танқислиги яққол сезилганди. Бу бинокорларимиз қўлини боғларди. Натижада қурувчиларимиз бекор туриб қолишар эди. Лекин кўп ўтмаёқ баъзи бир камчиликлар тугатилди.

Масалан, металл ниҳоятда танқис эди. Ҳозир объектга кўплаб металл келтирилмоқда. Аммо, ҳали ҳам бошқа хил материаллар етишмаяпти. Бетон, темир-бетон конструкцияларига эҳтиёж жуда катта. Маълумки, қурилиш материаллари ўз вақтида етказиб турилмаса бунёдкорлар ғайрати билангина иш битириш қийин. Объект қурилишини тезлаштириш биринчи галда қурувчиларнинг материаллар билан бекаму кўст таъминланишига боғлиқ. Бизнинг ягона истак талабимиз ҳам шу.

Бу талабимиз тўла қондирилса биз тезкорлик билан ишлашга, графикка тўла риоя қилиш ва бошқа вазифаларнинг уддасидан чиқишга тинмай ҳаракат қиламиз.

Кўриниб турибдики, ишларимиз чакки эмас. Аъзоларимиз ҳар бир имконият, резервдан фойдаланишга ҳаракат қилмоқдалар. Ютуқларимизни янада салмоқли қилишга интилмоқдалар.

Мен кўплаб объектларда ишлаб келдим. Лекин ҳали шаҳримизда ҳеч бир корхона қурилишига бунчалик катта эътибор, мадад берилганини билмайман. Завод қурилиши — умумхалқ қурилиши, деб эълон қилингани туфайли бригадамизнинг меҳнатсевар йигирма саккиз аъзоси ана шу юксак талаблар даражасида ишлашга бел боғлашган.

Ю. БУНЯКИН,
«Алмаликсвинецстрой» тресги 2-қурилиш бошқармасининг комплекс бригадаси бошлиғи.

«Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозида кузги шудгор қизғин. Суратда: совхознинг бош агрономи В. П. Бакулин, бош инженер Ж. Ҳайдаров, тракторчи Т. Маллабоев ўртоқлар шудгорнинг қандай ўтказиш зарурлиги ҳақида суҳбатлашмоқдалар.

Н. Тўраев фотоси.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ШУДГОРЛАШНИНГ БОРИШИ ҲАҚИДА 10 ДЕКАБРГАЧА БЎЛГАН

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Калинин	92,4
Юқори Чирчиқ	79,5
Оржоникидзе	72,5
Урта Чирчиқ	56,3
Оққўрғон	51,6
Янгийўл	42,0
Бекобод	26,2
Бўка	18,2
Область бўйича	46,2

БИЛДИРИШ

Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети депутатларга маълум қиладики, меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг XI чақириқ VIII сессияси шу йил 19 декабрь куни эрта билан соат 10 да республика «Билимлар уйи»нинг мажлислар залида очилади. (Киров кўчаси, 24-уй).

Сессия кун тартибига қуйидаги масалалар киритилди:

1. Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг ҳисоботи. Докладчи Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси ўртоқ Х. А. Асомов.

2. Шаҳар Советининг социалистик қонунчилик ва жамоат тартибини сақлаш бўйича доимий комиссияси иши тўғрисида. Докладчи доимий комиссия раиси ўртоқ В. У. Умаров.

Депутатлар шу бинонинг ўзида 19 декабрь эрта билан соат 9 дан рўйхатга олинади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

СССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1969 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Госплани раиси депутат Н. К. БАЙБАКОВ доклади

СССР Олий Советининг ҳозирги сессияси, деди докладчи, халқимизнинг ижодий ғайрати янада ўсган бир вазиятда тўпланди. Мамлакатимизнинг ҳамма қисмида партиямиз ва давлатимизнинг асосчиси В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақа авж олиб кетди. Корхоналар ва қурилишларнинг, колхозлар ва совхозларнинг коллективлари ана шу тарихий санани ишлаб чиқаришда катта ютуқлар билан — беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш билан кутиб олишга интилмоқдалар.

Тамом бўлаётган 1968 йил мамлакат экономикаси, фан ва маданиятини ривожлантиришда, совет кишиларининг фаровонлигини оширишда катта муваффақиятлар қўлга киритилган йил бўлди. Бизнинг халқимиз КПСС XXIII съездининг қарорларини бажаришда олға қараб янги муҳим қадам қўйди.

Н. К. Байбаков айтдики, СССР Олий Советининг бултур бўлиб ўтган 3-сессиясида 1968 йил плани билан бир қаторда СССР экономикасини ривожлантиришнинг 1969-1970 йилларга мўлжалланган асосий кўрсаткичлари тасдиқланган эди. СССР Министрлар Совети келгуси йилда СССР халқ хўжалигини ривожлантириш давлат плани лойиҳасини СССР Олий Советининг 5-сессияси муҳокамасига тақдим этди. Бу лойиҳа экономикани ривожлантиришнинг 3-сессиясида тасдиқланган асосий кўрсаткичлари асосида 1968 йил планининг кутилган бажарилишини, шунингдек СССР Олий Советининг бултур ўтказилган мажлисларида депутатлар киритган таклифлар ва уларнинг танқидий мулоҳазаларини ҳисобга олиб, ишлаб чиқилди.

1969 йил план лойиҳаси беш йилликнинг дастлабки уч йили мобайнида СССР халқ хўжалигини ривожлантиришда эришилган муваффақиятларга ҳам асосланади. Бу лойиҳада Коммунистик партия XXIII съездининг қарорларини бундан буён бажариш юзасидан конкрет чоралар белгиланган.

Докладчи шу йилга планни бажаришнинг дастлабки якунларига қисқача тўхталиб ўтди. У айтдики, 1968 йил планини бажаришнинг дастлабки якунлари умуман бутун мамлакатда ва барча иттифоқдош республикаларда планнинг асосий топшириқлари муваффақиятли бажарилаётганлигини СССР Олий Советига маълум қилиш имконини беради.

1968 йилда миллий даромад ўтган йилдаги планда кўзда тутилган 6,8 процент ўрнига тахминан 7,2 процент ортади. Саноат ишлаб чиқариши ҳажми 1967 йилдагига нисбатан планда кўрсатилган 8,1 ўрнига 8,3 процент кўпаяди.

1968 йилда иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш давом эттирилди. Ҳозирги вақтда 26 мингдан кўпроқ саноат корхонаси планлаштириш ҳамда иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига кўчирилди. Саноат ишлаб чиқариши бутун ҳажмининг қарийб тўртдан уч қисми ва фойданинг 80 процентн ана шу корхоналар ҳиссасига тўғри келади.

Янги шароитга кўчирилган корхоналар уч йил ичида планга қўшимча равишда 9 миллиард сўмликдан зиёд маҳсулот ва 2 миллиард сўмдан кўп фойда бердилар.

Ислоҳот корхоналарнинг бутун иқтисодий ишлари даражасига, шу жумладан заводнинг ичида планлаштириш ҳамда ҳисоб-китоб ишларига ижобий таъсир кўрсатди.

Қишлоқ хўжалиги мамлакат учун зарур бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йил сайин кўпайтирмоқда, унинг моддий-техника базаси мустаҳкамланиб бормоқда.

Транспортнинг ҳамма турлари юк оборотн планини бажармоқда.

Бу йил пул билан таъминлашнинг ҳамма манбаларидан ажратиладиган капитал маблағларининг умумий ҳажми салкам 61,6 миллиард сўмлик бўлади. Бу — 1967 йилда сарфланган маблағдан 8,5 процент ортиқдир. Шу билан бирга давлат йўли билан марказлаштирилган тартибда ажратилган капитал маблағ ҳажми 43 миллиард сўмни ташкил этади ёки 4,8 процент ортиқ бўлади.

КПСС Марказий Комитетининг 1967 йил сентябрь Пленуми қарорларига мувофиқ халқнинг турмуш даражасини кўтариш юзасидан катта тадбирлар амалга оширилди. Аҳолининг реал даромадлари анча кўпайди. Шу билан бирга ҳозирги кунда ишчи ва хизматчиларнинг ўртача иш ҳақи 7,6 процент, колхозчиларнинг ўз меҳнатлари учун пул ва маҳсулот билан оладиган ўртача иш ҳақи эса 6,5 процент ортади.

1968 йилда жами 106 миллион квадрат метр ҳажмда уй-жой қурилади. 11 миллионга яқин киши янги уйларга кўчиб, ўзининг уй-жой шароитини яхшилайди. 1968 йилда пул билан таъминлашнинг барча манбалари бўйича уй-жой қурилишига сарфланадиган капитал маблағлар 5 процент кўпаяди ва 10,2 миллиард сўмни ташкил этади. Бу — КПСС XXIII съездининг Директиваларида шу йилга мўлжалланган миқдордан ортиқдир.

Болалар боғчалари ва яслиларида тарбияланадиган болалар тахминан 9 миллион кўпайтирилади.

Кейинги йилларда халқ хўжалигига раҳбарликни яхшилаш юзасидан партия ва ҳукумат томонидан ишлаб чиқилган тадбирларнинг амалга оширилиши беш йилликнинг дастлабки уч йили мобайнида экономикани янада юксалтириш ва КПСС XXIII съезди Директиваларида асосий иқтисодий кўрсаткичлар юзасидан белгиланган ўсиш суръатларидан ўзиб кетиш имконини берди.

3 йил ичида саноат маҳсулоти ҳажми қарийб 30 процент кўпаяди. Шу билан бирга халқ истеъмол қиладиган товарлар ишлаб чиқариш 28 процент ортади. Бу — план топшириқларидан кўп даража ортиқдир. 1000 дан ортиқ янги йирик корхона ишга тушрилди.

Шу билан бирга докладчи айтдики, ҳали кўпгина саноат корхоналари ишлаб чиқариш планларини бажармаётирлар, янги техникани жорий қилиш плани қониқарсиз бажарилмоқда. Маҳсулотнинг сифатини яхшилашга етарли эътибор берилмаяпти. Биз саноат ва транспортда хўжалик ислоҳотини амалга оширишнинг тўлиқ самара беришига ҳали эришганимизча йўқ. КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил сентябрь Пленуми қарорларида кўзда тутилган бир қанча қоидалар ҳали суст амалга оширилмоқда. Қишлоқ хўжалигида қишлоқ хўжалик техникасидан ҳануз етарли даражада фойдаланилмаётир ва бу техникани барвақт ҳисобдан чиқариб юбориш ҳоллари кўп учрайди. Давлат томонидан марказлаштирилган тартибда бериладиган пул манбалари ҳисобига амалга ошириладиган капитал қурилиш планини бажаришдаги колоқликка барҳам берилган эмас. Маълумки, марказлаштирилган тартибда бериладиган пул аввало, энг муҳим халқ хўжалик ва тармоқаро пропорцияларни ҳамда бутун ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишни таъминлайдиган ишлаб чиқариш қувватларини вужудга келтиришга сарф қилинади.

СССР министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ана шу камчиликларни бартараф қилиш ва хусусан капитал қурилишдаги, қувватларни ишга туширишдаги қолоқликни тугатиш, ўринсиз нобудгарчиликка барҳам бериш, хўжалик раҳбарлигини юксак даражага кўтариш ва давлат интизомини мустаҳкамлаш учун амалий чоралар кўришлари зарур.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1969 йилги планида, деб сўзини давом эттирди докладчи, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада ўстиришни таъминлаш, мамлакатимизнинг иқтисодий ва мудофаа кучқудратини мустаҳкамлаш, халқнинг фаровонлигини ошириш ва барча иттифоқдош республикаларнинг экономикаси ҳамда маданиятини юксалтириш кўзда тутилади.

Тармоқ структурасини янада такомиллаштириш ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишни таъминлайдиган даражада бу ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш чоралари ҳам кўзда тутилган.

Келгуси йилда истеъмол ва жамғариш учун фойдаланиладиган миллий даромадни 6.5 процент кўпайтириш мўлжалланади. Шу билан бирга миллий даромадда истеъмол фондининг салмоғи бирмунча оширилади.

Планда фан ва техника ютуқларини халқ хўжалигига кенг жорий қилиш, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва уни бошқариш формаларини такомиллаштириш ҳамда шу асосда ижтимоий меҳнат унумдорлигининг янада тез оширилишини таъминлаш кўзда тутилган. Техникавий-иқтисодий кўрсаткичлари жиҳатидан техниканинг ҳозирги даражасига мувофиқ бўлган саноат маҳсулотининг кўпгина янги турларини ишлаб чиқаришни ўзлаштириш мўлжалланади. Халқ хўжалигида фан ва техника ютуқларини жорий қилиш соҳасида катта тадбирлар амалга оширилади. Мамлакатдаги илмий муассасалар келгуси йилда илмий тадқиқотларнинг кенг комплексини бажарадилар.

Халқ хўжалигининг барча тармоқларида меҳнат унумдорлигини жадал ўстириш, деб таъкидлади Н. К. Байбаков, 1969 йилдаги энг муҳим вазифаларнинг биридир.

СССР министрликлари ва идоралари ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари 1969 йилда ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш соҳасида бошқа бир қанча муҳим тадбирларни амалга оширишлари лозим.

СССР Госплани раиси айтдики, 1969 йилда 317,7 миллиард сўмлик саноат маҳсулотини реализация қилиш кўзда тутилади. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш умуман 7,3 процент ортгани ҳолда ишлаб чиқариш воситаларини ишлаб чиқариш 7.2 процент ва истеъмол буюмларини ишлаб чиқариш 7.5 процент кўпаяди Электроэнергетика маҳсулоти 8 процент, машинасозлик ва металл ишлаш саноатининг маҳсулоти 9,7 процент, химия саноатининг маҳсулоти 10.4 процент енгил саноат маҳсулоти 7,5 процент ортади.

Бу чоралар халқ хўжалигида меҳнатни электр энергияси билан янада кўпроқ таъминлаш, ишлаб чиқаришни механизациялаштириш, автоматлаштириш ва химиялаштириш асосида меҳнатни техника билан қайта қуроллантириш, фан-техника тараққиёти талабларига мувофиқ асосий ишлаб чиқариш фондларини тезроқ янгилаш, материаллар хом ашё, ёқилғи ва тайёр буюмларнинг янги прогрессивроқ турларини жорий қилиш имконини беради. Тармоқ структурасида ишлаб чиқаришни тобора интенсивлаштириш йўлидаги силжишлар экономикамизни ривожлантириш суръатларига ва халқ хўжалигидаги барча тармоқларданинг ишларининг техникавий-иқтисодий кўрсаткичларини яхшилашга жиддий таъсир кўрсатади.

Меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот ишлаб чиқаришга сарф қилинадиган материал миқдорини камайтириш, ўринсиз харажатлар ва нобудгарчиликни тугатиш, ишлаб чиқариш харажатларини тобора камайтириш йўли билан саноатда олинадиган фойдани 14 процентдан зиёд кўпайтириш имконини беради.

Докладчи саноатнинг айрим тармоқларида ишлаб чиқариш қандай ривожланажагини характерлаб берди.

Ёқилғи-энергетика соҳаларида электр энергияси ишлаб чиқариш ва газ чиқариш тез суръатлар билан ортиб боради. Электр энергияси ишлаб чиқариш 47 миллиард киловатт-соат ортади ва 687 миллиард киловатт соатга етказилади. Электр энергияси ишлаб чиқаришнинг юқорида кўрсатилган миқдорда оширилишини таъминлаш учун 12.1 миллион киловатт энергия берадиган янги энергетика қувватларини ишга тушириш ёки бу қувватларни шу йилдагига нисбатан 20 процент ошириш кўзда тутилади.

Электр энергиясини ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган ҳажмлар халқ хўжалигининг эҳтиёжларини таъминлайди ва 1969 йилда электр энергиясини истеъмол қилишни саноатда тахминан 7 процент, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида 11.5 процент, шаҳар аҳолисининг коммунал-маиший эҳтиёжларини қондиришда 9.4 процент ва қишлоқ аҳолисининг коммунал-маиший эҳтиёжларини қондиришда 11.4 процент ошириш имконини беради.

Ёқилғи балансининг структураси янада яхшиланади. Нефть ва газ чиқаришни илдам ривожлантириш натижасида уларнинг ёқилғи асосий турларини чиқаришдаги салмоғи 1968 йилдаги 57.5 процентдан 1969 йилда 59.5 процентгача ортади.

1969 йилда чиқариладиган нефтнинг миқдори 326,5 миллион тоннани ташкил этади. Ғарбий Сибирь ва Қозоғистондаги конларда нефть чиқаришни бошқа жойларга нисбатан ғоят кўпайтириш мўлжалланади. Шу билан бирга Ғарбий Сибирда нефть чиқариш ҳажми бир йил ичида 57 процент кўпаяди ва 19 миллион тоннадан ошиб кетади.

Нефтни қайта ишлаш ҳажми ҳам ортади. Шу билан бирга чиқариладиган нефть маҳсулотларининг сифати ҳам яхшиланади.

Газ саноати янада ривожлантирилади. Газ қазиб чиқариш ва уни ишлаб чиқариш ҳажми 8 процент кўпаяди ва 185.8 миллиард куб метрни ташкил этади.

Қўшимча топшириқни ҳисобга олган ҳолда 595.3 миллион тонна ёки тахминан шу йил даражасида кўмир қазиб чиқариш мўлжалланади.

Халқ хўжалигининг нефть маҳсулотлари айрим турларига бўлган эҳтиёжлари, шунингдек СССРнинг Европа қисмидаги баъзи районларнинг кўмирга бўлган эҳтиёжлари ҳали тўла қондирилмаётганлигини таъкидлаб ўтиш зарур. Бу эса саноатнинг ёқилғи тармоқларида ишловчи ходимлар зиммасига белгиланган топшириқларни бажарибгина қолмай, балки ортиғи билан бажаришга эришиш вазифасини юклайди.

Келгуси йилда қора металлургия корхоналарида пўлат ишлаб чиқаришни 112,6 миллион тоннага етказиш мўлжалланади. Тайёр прокат чиқаришни 78 миллион тоннага ва пўлат қувурлар ишлаб чиқаришни 11,5 миллион тоннага етказиш кўзда тутилади.

Маҳсулот миқдорини кўпайтириш билан бир қаторда унинг сифатини яхшилаш, хилларини кўпайтириш ва прокатнинг тежамли турларини ишлаб чиқаришни ошириш юзасидан бир қанча тадбирларни амалга ошириш мўлжалланади. Бу эса прокатни сарф қилиш нормаларини қисқартириш имконини беради.

Рангли металлургияда аллюминий, мис, никель, рух, шунингдек металларни лигерловчи моддалар, чала ўтказгич материаллар ва бошқа маҳсулотларни ишлаб чиқариш кўпайтирилади. Глинозем ишлаб чиқаришни кўпайтириш муҳим вазифа бўлиб қолаверади.

Химия саноати ва нефть химия саноати тез суръатлар билан ривожлантирилаверади. Келгуси йилда пластмасса ва синтетик смола ишлаб чиқариш 14.5 процентдан зиёд, шу жумладан полистирол ишлаб чиқариш 44 процент ва полиэтилен ишлаб чиқариш 34 процент, минерал ўғитлар 8.7 процент, синтетик каучук ишлаб чиқариш қарийб 10 процент ортади.

Айни вақтда химиявий маҳсулотнинг сифати ҳам яхшиланади.

Н К Байбаков айтдики, келгуси йилда минерал ўғитлар ишлаб чиқаришни ривожлантиришга қилинадиган катта сарфлар 5 процент кўпаяди ва қарийб 13 миллион тонна ўғит берадиган қувватларни, ёки кейинги йилларда ишга туширилганидан 2-2,5 баравар кўпроқ қувватларни ишга тушириш мўлжалланади Қувватларни ишга туширишнинг бундай кенг кўламлари жаҳон практикасида илгари ҳеч қачон кўрилмаган.

Приборсозликда янги приборлар, автоматлаштириш воситалари ва бошқарув системасини саноат усулида ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

Қурилиш ташкилотларини, саноатни ва қишлоқ хўжалигини механизация воситалари билан таъминлаш мақсадида экскаваторлар ва бульдозерлар ишлаб чиқаришни 9 процентдан зиёд ва скреперлар ишлаб чиқаришни 16.5 процент кўпайтириш планда кўзда тутилган.

Автомобиллар ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш кўзда тутилади. Автомобиль ишлаб чиқариш кўпайтирилиб, жами 847 минг донага етказилади, шундан 503 мингтага яқини юк автомобили бўлади.

Тракторлар ишлаб чиқариш 28 минг дона кўпайтирилиб, жами 449 минг донага етказилади.

Енгил саноат ва озиқ-овқат саноати учун керакли машиналар ишлаб чиқарувчи машинасозлик соҳасида 1969 йилда янги, тағин ҳам мукаммал технология жараёнлари учун машина-ускуналар ишлаб чиқаришни ривожлантириш кўзда тутилмоқда.

Химия ва нефть машинасозлигида технология машина-ускуналарини ишлаб чиқариш ҳажми нефть ва химия саноати эҳтиёжини таъминлайдиган миқдорда белгиланган.

Тармоқлараро мақсадларда ишлатиладиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш умуман машинасозлик билан металл ишлашга қараганда тезроқ суръатлар билан ривожлантириб борилади, шундай маҳсулотлар ишлаб чиқариш келгуси йил 18 процентдан зиёд кўпайтирилади.

Ўрмон, целлюлоза-қоғоз ва ёғочсозлик саноати янада ривож топади. Ёғочни тугал қайта ишлашни кўпайтириш, чиқиндилардан тағин ҳам тўлиқ комплекс фойдаланиш планда кўзда тутилган. Саноатбоп ёғочни кесиб ташиб олиш 3.4 процент кўпайтирилади. Целлюлоза ишлаб чиқариш 12.5 процент, картон ишлаб чиқариш қарийб 16 процент, қоғоз ишлаб чиқариш 3.4 процент, ёғоч-қириндидан тахталар ишлаб чиқариш 18 процентдан зиёд ва ёғоч-толадан тахта ишлаб чиқариш 24.5 процент ортади.

1969 йилги планда бинокорлик материаллари саноати соҳасида ишлаб чиқаришни 7 процент кўпайтириш кўзда тутилган.

Цемент ишлаб чиқариш 92 миллион тоннадан ошиб кетади ва тахминан 5 процент кўпаяди, деворбоп материаллар ишлаб чиқариш 8.6 процент, томга ёпиладиган материаллар ишлаб чиқариш тахминан 7 процент ортади. Йиғма темир-бетон конструкциялар ва деталлар ҳамда сопол тахтачалар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади.

Истеъмол буюмлари ишлаб чиқарувчи саноатни ривожлантиришга планда катта эътибор берилган, деди сўзини давом эттириб Н. К. Байбаков.

Енгил саноат корхоналарида маҳсулот ишлаб чиқариш 7.5 процент ва озиқ-овқат саноатида 5 процент кўпайтирилади. Шу билан бирга, аҳоли энг кўп талаб қилаётган халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни биринчи навбатда кўпайтириш кўзда тутилмоқда.

Озиқ-овқат саноати тармоқларининг маҳсулотини ишлаб чиқаришда ҳам каттагина сифат ўзгаришлари рўй беради. Қаймоғи олинмаган сут маҳсулоти, сутли консервалар ва серқаймоқ қуруқ сут ишлаб чиқариш жадал суръатлар билан кўпайтирилади.

Аҳоли учун балиқ маҳсулоти ишлаб чиқариш салкам 9 процент кўпайтирилиб, унинг сифати анча яхшиланади ва хиллари кўпайтирилади.

Маданий-маиший ва уй-рўзғор моллари ишлаб чиқариш юксак суръатлар билан ривожлантирилади. Бундай моллар ишлаб чиқариш 12 процент кўпаяди.

Саноат 1969 йилги планни бажарса, деди докладчи, 1970 йилда саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни КПСС XXIII съезди директиваларида кўзда тутилганидек кўпайтириш таъминланади. Бу эса, министрликлар ва идоралар зиммасига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари зиммасига саноат корхоналарига раҳбарлик усули ва услубини доимо такомиллаштириб бориш, уларни техника билан таъминлашга ва техникавий-иқтисодий кўрсаткичларга, маҳсулот ишлаб чиқариш ва реализация қилишга доир давлат топшириқларининг бажарилишига ҳамиша эътибор бериб туриш вазифасини юклайди.

КПСС Марказий Комитетининг шу йил октябрь ойида бўлиб ўтган Пленуми, деди сўзини давом эттириб докладчи, партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қишлоқ хўжалиги масалалари юзасидан қабул қилган қарорлари қандай бажарилаётганлигини қараб чиқди. КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорларида қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг энг муҳим йўналишлари белгилаб берилди, халқ хўжалигининг шу тармоғи кейинги йилларда эришган муваффақиятлар таъкидлаб ўтилди ва айни пайтда қишлоқ хўжалигини янада жадал ривожлантиришни таъминлаш мақсадларини кўзлаб бартараф қилиниши лозим бўлган камчиликлар кўрсатиб берилди. Шу қарорларни рўёбга чиқариш барча совет, қишлоқ хўжалик ва план органларининг, министрликлар, колхозлар ва совхозларнинг энг яқин йиллардаги жуда муҳим вазифасидир.

Пленум қарорларига мувофиқ халқ хўжалик планида қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш ва шу негизда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантириш тадбирлари кўзда тутилган. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ҳажми келгуси йил 6.1 процент кўпайтирилади ва жами салкам 85 миллиард сўмликка етказилади.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини давлат йўли билан харид қилишнинг 1969 йилги плани КПСС Марказий Комитети 1965 йил март Пленумининг қарорларига мувофиқ, айрим районлар ва экинларга доир баъзи аниқликлар киритиб белгиланди. Шу билан бирга, мамлакатнинг ғаллага, гўшт маҳсулотларига ва сутга бўлган эҳтиёжларини қондирмоқ учун планга доир ҳисоб-китобларда тайёрлов ташкилотларининг колхоз ва совхозлар билан тузадиган шартномалари асосида шу маҳсулотларни қўшимча харид қилиш кўзда тутилган.

Дон ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини кўпайтиришни таъминлаш мақсадида планда ер маҳсулдорлигини ошириш юзасидан комплекс тадбирлар кўриш мўлжалланган. Планда тупроқнинг нурашига қарши курашга доир конкрет топшириқлар белгиланган.

Планда қишлоқ хўжалигига кўп миқдорда машина ва ускуналар етказиб бериш мўлжалланган.

Планда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга марказлаштирилган тартибда бериладиган давлат капитал маблағлари ишлаб чиқариш қурилишига ва техника сотиб олишга 6.88 миллиард сўм, яъни 1968 йилда бажарилиши кутилаётганига қараганда 18.6 процент кўп миқдорда белгиланмоқда.

Беш йиллик планга доир ҳисоб-китобларга тўла мувофиқ равишда давлат капитал маблағларидан ташқари, қишлоқ хўжалигига колхозларнинг маблағлари ва банк кредити ҳисобидан қарийб 6.4 миллиард сўм, яъни бу йил кутилаётганига қараганда салкам 400 миллион сўм кўп маблағ сарфланади.

Планда ерларни мелиорациялашни кенгайтиришга жуда катта аҳамият берилган. Давлат капитал маблағлари ўзидангина сув хўжалик қурилишига қарийб 1.3 миллиард сўм ажратиш кўзда тутилмоқда.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳасида партия билан ҳукумат ўртага қўйган катта ва муҳим вазифаларни муваффақиятли бажармоқ учун бутун кучни ишга солиш лозим, деди докладчи.

СССР Госпланининг раиси шуни маълум қилдики, халқ хўжалигининг эҳтиёжлари тақозоси билан планда ҳамма турдаги транспортнинг юк оборотини 5,6 процент кўпайтириш кўзда тутилган. Шу билан бирга, трубопровод ва денгиз транспорти ғоят тез суръатлар билан ривожлантирилади. Трубопровод транспортининг юк обороти 14 процентдан зиёд ва денгиз транспортининг юк обороти 8.7 процент ортади.

Темир йўл транспортининг юк обороти тахминан 4 процент ошади. Планда темир йўл транспортини янада ривожлантиришга катта ўрин берилган.

Алоқа, радиоэшиттириш ва телевидениенинг ҳамма воситалари янада ривож топади. Янги кабель ва радиореле алоқа линияларини ишга тушириш ва ишлаб турган алоқа линияларни тиғизлаш чораларини кўриш туфайли 1969 йилда халқаро алоқа линияларидаги телефон каналлари 12 процент ва телевизион каналлар 11 процент узайтирилади.

Телевидение станцияларининг миқдори 6.6 процент кўпаяди. 56 та станция иккита ва ундан ортиқ программа билан ишлай бошлайди. Шаҳарлардаги ва қишлоқлардаги телефон станцияларининг ҳажми 900 минг номердан зиёд, ёки 12 процент кўпаяди.

Докладчи шуни айтдики, 1969 йилда капитал қурилиш соҳасида катта программани амалга ошириш лозим бўлади. Беш йиллик планнинг муваффақиятли бажарилиши ва мамлакатимиз экономикасининг бундан буёнги ривожи кўп жиҳатдан ана шу программанинг бажарилишига боғлиқ бўлади.

Миллий даромадни кўпайтиришнинг план лойиҳасида кўзда тутилган суръатларига ва капитал қурилишга ажратиладиган моддий-техника ресурсларга биноан, пул билан таъминлашнинг ҳамма манбалари ҳисобидан — марказлаштирилган ва марказлаштирилмаган тартибда бериладиган давлат маблағлари, колхозлар ва бошқа кооператив ташкилотларнинг, шунингдек жамоат ташкилотлари ва аҳолининг маблағлари ҳисобидан сарфланадиган капитал маблағларнинг жами ҳажми 1969 йилги планга доир ҳисоб-китобларда 65.2 миллиард сўм миқдорида белгиланди.

Капитал маблағ сарфлашнинг кўпайтириладиган қисми 1968 йилда бажарилиши кутилаётганига нисбатан 6 процент бўлади. Шу билан бирга марказлаштирилган тартибда ажратиладиган капитал маблағ ҳажми 46.6 миллиард сўм миқдорида, ёки бу йилдагига нисбатан 8.4 процент ортиқ қилиб белгиланган.

1969 йил 1 январдан бошлаб қўлланила бошлайдиган нархлар билан ҳисоблаганда капитал маблағларнинг жами ҳажми 1969 йилда 72,4 миллиард сўм бўлади, шу жумладан марказлаштирилган тартибда ажратиладиган давлат капитал маблағлари 52,1 миллиард сўм бўлади.

Уй-жой қурилишига келгуси йилда марказлаштирилган тартибда 5.9 миллиард сўм ҳажмида, ёки тахминан шу йилги план даражасида маблағ ажратиш кўзда тутилмоқда. Шу билан бирга, Н. К. Байбаков айтдики, СССР Министрлар Совети СССР министрликларига, идораларига ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ишлаб чиқариш иншоотлари қурилишларининг марказлаштирилган қурилиш-монтаж ишлари умумий ҳажмидан илгари ҳукумат рухсат берган 2.5 процент ўрнига 5 процентгача бўлган маблағни уй-жой-коммунал қурилишга сарфлаш ҳуқуқини берди. Шу ҳуқуқдан фойдаланилган тақдирда уй-жой қурилишига марказлаштирилган тартибда ажратиладиган капитал маблағ ҳажми 6.7 миллиард сўм бўлади ва бу йил бажарилиши кутилаётганига қараганда қарийб 4.5 процент кўпаяди, марказлаштирилмаган тартибда ажратиладиган давлат капитал маблағлари ҳам ҳисобга олинадиган бўлса, уй-жой қурилишига ажратиладиган капитал маблағ бу йилги 6.3 процент ўрнига 8.6 процент кўпаяди.

Пул билан таъминлашнинг ҳамма манбалари, жумладан, уй-жой кооперацияси ва аҳолининг маблағлари, шунингдек ишлаб чиқариш иншоотлари қуриш ҳисобидан уй-жой қуриш ҳуқуқидан фойдаланиш ҳам ҳисобга олинадиган бўлса, уй-жой қурилишига сарфланадиган капитал маблағларнинг жами ҳажми келгуси йил 11,8 миллиард сўмга етиши мумкин. Бу маблағ билан 121 миллион квадрат метрдан ортиқ саҳнга эга бўлган ёки бу йилгидан 14.4 процент кўп уй-жой бинолари қуриш мумкин.

Фан, соғлиқни сақлаш, маориф ва маданиятни ривожлантиришга катта маблағ ажратилмоқда. Бу соҳаларга давлат ажратадиган капитал маблағлар 2.54 миллиард сўм миқдорида, ёки 1968 йилда бажарилиши кутилаётганидан 8.3 процент кўп қилиб белгиланмоқда.

Ижтимоий ишлаб чиқаришни ва меҳнат унумдорлигини оширишнинг 1969 йил учун белгиланаётган топшириқлари, деди сўзини давом эттириб Н. К. Байбаков, аҳоли жон бошига ҳисоблаганда реал даромадни 5.5 процент кўпайтиришни кўзда тутиш имконини беради Шундай қилинганда КПСС XXIII съезди Директиваларига доир ҳисоб-китобдаги реал даромадни йилига ўрта ҳисобда 5.3 процент ошириш ўрнига, беш йилликнинг 4 йили мобайнида реал даромадни йилига ўрта ҳисобда 6.1 процент ошириш мумкин бўлади.

Ишчилар, хизматчилар ва колхозчиларнинг пул даромадларини кўпайтириш ва, аввало уларнинг меҳнатига тўланадиган ҳақни ошириш реал даромадларни ўстиришнинг асосий манбаи бўлади. 1969 йилда аҳоли реал даромадлари 1968 йилдагига қараганда 11,2 миллиард сўм кўпаяди.

Колхозчилар меҳнатига пул билан ва жамоат хўжалигининг маҳсулотлари билан ҳақ тўлаш 7,5 процент кўпаяди.

Партия XXIII съезди совет халқининг турмуш даражасини ошириш юзасидан қабул қилган тадбирларнинг муваффақиятли амалга оширилиши туфайли 1969 йилдаёқ ишчилар, хизматчилар ва колхозчилар меҳнатига тўланадиган ҳақ миқдорини 1970 йилга илгари мўлжалланган даражада белгилаш мумкин бўлди.

Ижтимоий истеъмол фонди ҳисобидан аҳолига бериладиган тўловлар ва имтиёзлар ҳам анча кўпайтирилади. Аҳоли ана шу фондлар ҳисобидан оладиган пул тўловлари, моддий неъматлар ва хизматларнинг жами ҳажми 1969 йилда 58 миллиард сўмгача ёки тахминан 7 процент кўпайтирилади.

Аҳолининг пул даромадлари кўпайиши ва товар ресурсларининг ортиши муносабати билан давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти ҳажми 143 миллиард сўм миқдорида, ёки 1968 йилда бажарилиши кутилаётганига нисбатан 7,5 процент кўп қилиб, қўшимча топшириқ ҳам ҳисобга олинганда 8.4 процент кўп қилиб белгиланмоқда.

Планда кўзда тутилаётган товар ресурслари аҳолининг кўпчилик озиқ-овқат товарларига бўлган эҳтиёжини таъминлаш имконини беради.

Озиқ-овқат ресурсларининг анча кўпайганлиги умумий овқатланишни бирмунча ривожлантириш таомларнинг хилларини кўпайтириш ва уларнинг сифатини яхшилаш, ошхона ва кафеларда аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилаш учун қулай шароит вужудга келтиради.

Ҳақ олиб кўрсатиладиган хизматларнинг умумий ҳажми келгуси йил 9 процентдан зиёд кўпайтирилади. Шу билан бирга, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ҳажми 21 процент, жумладан, қишлоқ жойларда қарийб 28 процент кўпаяди.

1969 йилги планда халқ маорифини, маданият ва соғлиқни сақлашни янада ривожлантиришга катта эътибор берилган. Келгуси йилнинг охиригача болалар боғчалари ва яслилардаги болалар 9,5 миллион нафарга етказилади.

Умумий таълим мактабларидаги ўқувчилар қарийб 46 миллион кишига етади, мактаблардаги болалар 14.3 процент кўпайтирилади. Янги ўқув йилида 4 миллиондан ортиқ киши саккиз йиллик мактабни тамомлаб чиқади, шулардан 3.3 миллиони умумий таълим мактабларида, техникумларда ва ўрта маълумот берувчи бошқа ўқув юртларида ўқишни давом эттиради.

Мутахассислар тайёрлаш соҳасида асосий эътиборни уларга таълим бериш сифатини яхшилашга ва саноатнинг энг тез ривожланаётган тармоқларига, хизмат кўрсатиш соҳасига ва илм-фаннинг янги соҳаларига керакли мутахассислар етиштиришни биринчи навбатда таъминлашга қаратиш кўзда тутилмоқда. Олий ўқув юртларининг кундузги бўлимларига ва ўрта махсус ўқув юртларига ўқувчилар қабул қилиш кўпайтирилади. Асосан ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқитишни кенгайтириш ҳисобига ўқувчилар қабул қилишни кўпайтириш мўлжалланмоқда.

СССР Олий Советининг шу йил июнь ойида бўлиб ўтган сессияси қарорига мувофиқ, 1969 йилги план лойиҳасида аҳолига медицина хизматини янада яхшилаш кўзда тутилмоқда. Касалхоналардаги ўринлар миқдори 87 мингта кўпайтирилади ва ҳар 10 минг аҳоли ҳисобига касалхонадаги ўринлар тахминан 107 тага етказилади.

Докладчи иттифоқдош республикалар хўжаликларини ривожлантириш ва ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришга алоҳида тўхталиб ўтди. У шуни айтдики, келгуси йил республикаларда хўжаликни ихтисослаштириш ва республикалараро меҳнат тақсимотини чуқурлаштириш амалга оширилади. Бу тадбирлар барча республикалар экономикасини тағин ҳам тезроқ ривожлантиришни ва ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишни таъминлаши лозим. Мамлакатнинг шарқий районлари иқтисодий потенциалини кучайтириш энг муҳим вазифадир, чунки умумиттифоқ энергетика ресурсларининг ва кўп турдаги саноат хом ашёсининг анчагина қисми ана шу районларда жойлашган. 1969 йилда мамлакат шарқий районларининг бойликларини ўзлаштириш давом эттирилади. Шу районлар хўжалигини жадал ривожлантириш мақсадида марказлаштирилган тартибда ажратиладиган капитал маблағларнинг қарийб учдан бир қисмини шу жойларга ажратиб бериш планда кўзда тутилган.

Н. К. Байбаков иттифоқдош республикалар экономикасини ривожлантиришнинг энг муҳим кўрсаткичларини айтиб берди.

Докладчи ташқи иқтисодий алоқаларни ривожлантириш ҳақида гапириб, давлатимизнинг бу соҳадаги фаолияти совет экономикасини ва жаҳон социалистик системаси экономикасини мустаҳкамлашга, унинг қудратини кучайтиришга, мустақил ривожланиш йўлига кириб олган давлатлар билан дўстона алоқаларни мустаҳкамлашга қаратилганлигини таъкидлаб ўтди. СССРнинг ташқи иқтисодий алоқалари катта халқаро аҳамиятга молик омил бўлиб, тинчлик ва социал тараққиёт учун кураш манфаатларига мос бўлиб тушади.

1969 йилда социалистик мамлакатлар билан ўзаро товар оборотини янада кўпайтириш кўзда тутилади. Айни вақтнинг ўзида келгуси беш йиллик халқ хўжалик планларини мувофиқлаштириш соҳасидаги ишлар давом эттирилади, бу эса, халқаро социалистик меҳнат тақсимотини янада ўстиришга, ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперативлаштиришни ривожлантиришга ҳамда кенгайтиришга имкон беради.

Ривожланаётган мамлакатлар билан ташқи савдо алоқаларимизни янада кенгайтириш белгиланди. Техника жиҳатидан тараққий этган капиталистик мамлакатлар билан иқтисодий алоқалар янада ривож топади Аввалги йилларда бўлгани каби келгуси йил ҳам бу алоқалар ўзаро манфаатли ҳамкорлик негизида олиб борилади.

Ишлаб чиқаришни ривожлантириш юзасидан планда кўзда тутилган топшириқлар 1969 йилда саноат маҳсулотининг кўп турлари соҳасида бизнинг экспорт ресурсларимизни кўпайтириш имконини беради Дунёдаги ҳамма мамлакатлар билан товар обороти жами 5.7 процент кўпайтирилади.

1969 йилги планнинг бажарилиши, деди пировардида докладчи, ҳозирги беш йилликнинг муваффақиятли бажарилиши учун ва шундан кейинги йилларда янги катта вазифаларни ҳал қилиш учун мустаҳкам негиз бўлади. Бизнинг планларимиз — тинч қурилиш планларидир Бу планлар партия билан давлатнинг Ватанимиз ва бутун социалистик система иқтисодий қудратини мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатини ўзида мужассамлаштиради. Шунга шак-шубҳа йўқки, Коммунистик партия теварагида маҳкам жипслашган шонли сана — В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олаётган бутун совет халқи келгуси йил планини тўла ва ошириб бажармоқ учун куч-қувватини аямай меҳнат қилади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

СССРНИНГ 1969 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ҲАҚИДА ВА 1967 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ ИЖРОСИ ТЎҒРИСИДА

СССР молия министри депутат В. Ф. ГАРБУЗОВ доклади

Партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети пленумларининг қарорлари асосида ишлаб чиқилган беш йиллик тўртинчи йилининг бюджети деди В. Ф. Гарбузов, халқ хўжалигини янада ривожлантириш, совет кишиларининг турмуш даражасини ошириш, социалистик Ватанимизнинг қудратини мустаҳкамлашдан иборат кенг программанинг амалга оширилишини зарур маблағлар билан таъминлайди.

Кейинги йилларда совет экономикасини ривожлантиришнинг муҳим хусусияти — бу экономиканинг структурасини такомиллаштиришдан, халқ хўжалиги пропорцияларини яхшилаш ва экономикани ўстириш суръатларини жадаллаштиришдан иборат бўлди. Экономикага раҳбарликнинг илмий методларини ривожлантириш юзасидан Коммунистик партия ва Совет ҳукумати амалга ошираётган тадбирлар социалистик хўжалик системасининг афзалликларидан тўлароқ фойдаланиш имконини беради. Корхоналарнинг янгича ишлаш тажрибаси планлаштиришни такомиллаштириш ҳамда иқтисодий рағбатлантириш соҳасида ўтказилаётган тадбирлар катта самара бераётганлигини кўрсатади. Хўжалик юритишнинг янги шароитларига кўчирилган корхоналарнинг кўпчилиги моддий, меҳнат ва молиявий ресурслардан фойдаланишда, меҳнат унумдорлигини оширишда, таннархни камайтириш ва жамғармаларни кўпайтиришда яхши натижаларга эришмоқда.

Социалистик мусобақа, меҳнаткашлар оммасининг ижодий ташаббуси хўжалик ва маданий қурилиш планларини амалга оширишга тобора катта таъсир кўрсатмоқда. Тарихий сана — В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини муносиб кутиб олиш, беш йиллик планни муддатидан олдин бажариш йўлида давом этаётган ҳаракат ҳақиқатан ҳам умумхалқ ҳаракати бўлиб қолди.

Докладчи сўзини давом эттириб, бундай деди: Бизнинг халқ хўжалигимиз беш йилликнинг учинчи йилини яхши якунлар билан тамомламоқда. 1966—1968 йиллар мобайнида миллий даромад анча кўпайди, саноат маҳсулоти қарийб 30 процент ошди.

Бизнинг партиямиз қишлоқ хўжалигини ривожлантириш масалаларига катта эътибор бермоқда. Партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети пленумларининг қишлоқ хўжалигига доир қарорларининг амалга оширилиши ана шу энг муҳим соҳани юксалтиришда ва колхоз ҳамда совхозларнинг экономикасини янада мустаҳкамлашда ижобий роль ўйнади, қишлоқ меҳнаткашларининг жамоат ишлаб чиқаришини ривожлантиришдан манфаатдорлигини оширди. Қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти мунтазам ортиб бормоқда ва бу йил мамлакатимизнинг бутун тарихида энг юксак даражага кўтарилади. Деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини харид қилиш планлари муваффақиятли суратда тўла ва ошириб бажарилмоқда.

В. Ф. Гарбузов қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: Саноат, қишлоқ хўжалигининг ва халқ хўжалиги бошқа тармоқларининг ривожланиши кўп жиҳатдан илғор фан ютуқлари билан белгиланади. Илғор фан тобора кенг кўламда социалистик жамият ишлаб чиқарувчи кучларининг асосий элементларидан бири бўлиб қолмоқда. Илмий тадқиқотларни кенг ривожлантириш ва уларнинг натижаларидан ишлаб чиқаришда тез фойдаланиш йўли партия иқтисодий сиёсатини и энг муҳим қисмларидан бири бўлиб қолди.

Аҳолига озиқ-овқат маҳсулотлари ва саноат моллари сотиш кўпайди. 1968 йилда чакана товар обороти беш йиллик планда шу йил учун мўлжалланган товар оборотидан анча ортади.

Меҳнаткашлар фаровонлигининг ўсиб бораётганлиги омонат кассаларига қўйилган пул миқдорининг ортиб бораётганлигида ҳам ўз ифодасини топади. 1968 йилда омонат кассаларга қўйилган пуллар миқдори анча кўпайиб, омонатчилар сони 68 миллион кишига етади.

Бизнинг мамлакатимизда уй-жой қурилиши кенг кўламда олиб борилмоқда. Халқ маорифи, маданият, соғлиқни сақлаш ишлари янада ривожланди, меҳнаткашларнинг социал таъминоти яхшиланди. 1966—1968 йиллар мобайнида жамоат истеъмол фондларидан аҳолига берилган пул ва имтиёзлар 29 процент кўпайди ва бу йил 54 миллиард сўмдан ошиб кетди.

Бу йил халқ хўжалик планининг муваффақиятли бажарилиши бюджет даромад қисмининг ошириб бажарилишини таъминлади. Бу эса социалистик экономикани, совет халқининг моддий фаровонлигини янада ошириш ва мамлакатнинг мудофаа қобилиятини янада мустаҳкамлаш чораларини пул билан узлуксиз таъминлаб туриш имконини берди. 1968 йилда бюджетнинг даромадлари 130,2 миллиард сўмни ёки планга нисбатан 101,7 процентни ташкил этади. Харажатлар эса 129,0 миллиард сўмни ёки планга нисбатан 101,1 процентни ташкил этади. Бюджетнинг даромадлари харажатлардан 1,2 миллиард сўм ортади. Бу йил барча иттифоқдош республикалар бюджетнинг даромадлари бўйича планларни бажарадилар.

Беш йилликнинг дастлабки уч йили планини бажариш якунлари ва бутун хўжалик фаолиятининг юксак даражага кўтарилиши 1969 йилда хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш учун зарур шарт-шароитни вужудга келтиради.

Министр сессия қатнашчиларига қуйидагиларни айтди: СССРнинг 1969 йилги давлат бюджети лойиҳаси халқ хўжалик планига мувофиқ тузилган бўлиб ижтимоий ишлаб чиқаришни, миллий даромадни ва аҳолининг реал даромадларини ғоят оширишни таъминлайди.

1969 йилги давлат бюджетининг даромадлари 134,0 миллиард сўмни ташкил этади ёки 1968 йилдагидан 3,8 миллиард сўм ортиқ бўлади, харажатлар 133,8 миллиард сўм миқдорида белгиланади; даромадлар харажатлардан 0,2 миллиард сўм ошади.

Социалистик хўжаликдан олинадиган тушумлар 121,5 миллиард сўм ёки бюджет барча даромадларининг 90 процентидан кўпроғини ташкил этади ва қуйидаги миқдорларда белгиланади:

(миллиард сўм ҳисобида)

	1968 йил	1969 йил
Давлат корхоналари ва ташкилотларининг фойдаларидан тўловлар	48,2	48,0
Оборотдан олинадиган солиқ	40,8	42,9
Давлат корхоналари ва ташкилотларининг социал страхование учун берган взнослари, колхозлар ва кооперациядан олинадиган даромад солиғи ҳамда бошқа даромадлар	29,9	30,6

1969 йилда халқ хўжалиги оладиган фойда 74,7 миллиард сўмга етади ва шу йилдагига нисбатан 13,7 процентдан зиёд ортади.

Саноатда ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларида хўжалик ислоҳотининг амалга оширилиши фойдаларни бюджет билан корхоналар ўртасида тақсимлаш юзасидан КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил сентябрь Пленуми қарорларига мувофиқ белгиланган янги тартибни қўлланиш доирасини кенгайтиради. Бу ҳол жумладан, шу нарсада ўз ифодасини топадики, корхоналарнинг ўзлари такрор ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва иқтисодий рағбатлантириш фондларини вужудга келтириш учун фойданинг тобора кўп қисмидан фойдаланадилар. 1969 йилда капитал қурилиш ишларини пул билан таъминлаш, ўз оборот маблағлари нормативини ошириш ва планда белгиланган бошқа харажатлар учун хўжалик ихтиёрида қолдириладиган фойда 28,8 миллиард сўмга етади ва шу йилдагига нисбатан 46,1 процент ортади. Иқтисодий рағбатлантириш фондига ажратмалар 6,8 миллиард сўмни ташкил этади ва 1969 йилда шу йилдагига нисбатан 29,3 процент кўпаяди. Бундан ташқари амортизация ажратмаларининг бир қисми ишлаб чиқаришни ривожлантириш фондига сарфланади; бу фонд оладиган тушумларнинг умумий суммаси 1968 йилдаги 1,6 миллиард сўм ўрнига 2,5 миллиард сўмга етади.

Корхоналарнинг ўзлари фойдаланадиган фойда миқдорининг анча оширилиши натижасида бюджетга олинадиган фойда ҳиссаси анча камаяди. Бюджетга тўловларнинг умумий суммаси 48 миллиард сўм, шу жумладан, хўжалик юритишнинг янги шароитларига кўчирилган корхоналар бўйича 32,7 миллиард сўм, шу жумладан ишлаб чиқариш фондларига бериладиган маблағ 11,3 миллиард сўм, қайд қилинган тўловлар 2,6 миллиард сўм миқдорида белгиланади.

Корхоналарнинг янги шароитларидаги иш якунлари, деди докладчи, фойдаларни тақсимлашнинг ва иқтисодий рағбатлантириш фондларини вужудга келтиришнинг янги тартиби ижобий натижалар бераётганлигини аниқ-равшан тасдиқлайди. Бу эса ишлаб чиқариш планларини, маҳсулотни реализация қилиш ва жамғариш планларини муваффақиятли бажаришга ёрдам беради.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати план, молия-кредит ва хўжалик органларининг раҳбарларидан хўжалик юритишнинг янги методларидан тўлароқ фойдаланиш ва бу методларни такомиллаштиришга эътиборни кучайтиришни талаб қилмоқдалар. Вазифа шуки, давлат йўли билан планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг бутун системаси халқ хўжалигининг барча тармоқларида фан-техника тараққиётини тағин ҳам жадаллаштиришга ёрдам берсин.

1969 йил планида саноат маҳсулотини кўпайтириш ва товар оборотини кенгайтириш кўзда тутилади. Шунга биноан 1969 йилда оборот солиғидан олинадиган тушумлар 2,1 миллиард сўм ёки 5,1 процент кўпаяди. Шу билан бирга бизнинг хўжалигимизда товарлар ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган планни ошириб бажариш учун кўп резервлар борлигини айтиб ўтиш керак.

Аҳоли учун товарлар ишлаб чиқариш юзасидан белгиланган планнинг тўла бажарилишигина эмас, балки ошириб бажарилишини ҳам таъминлаш учун ҳамма чораларни кўриш, ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг хилларини бутун чоралар билан кўпайтириш ва сифатини яхшилаш зарур.

Амалдаги солиқ ставкаларини ва меҳнаткашларнинг айрим категорияларига берилган имтиёзларни эътиборга олганда, 1969 йилги бюджетда аҳолидан олинадиган давлат солиқлари 11,5 миллиард сўм миқдорда белгиланди. Эркин сотиладиган заём ва пул-буюм лотереялари билетларини тарқатишдан олинадиган тушумлар 0,5 миллиард сўм миқдорда белгиланди. Умуман олганда, аҳолининг мажбурий ва ихтиёрий тўловлари 1969 йилги давлат бюджети барча даромадларининг 9,3 процентини ташкил этади, яъни тахминан шу йилги даражада бўлади.

1969 йилда бюджет харажатларининг асосий турлари қуйидаги миқдорда белгиланади:

(Миллиард сўм ҳисобида).

	1968 йил	1969 йил
Халқ хўжалиги	58,4	58,3
Социал-маданий тадбирлар	48,7	51,0
Мудофаа	16,7	17,7
Бошқарув	1,6	1,6

Хўжалик юритишнинг янги шароитида корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг халқ хўжалигини ривожлантиришга сарфланадиган маблағлари ҳиссаси йил сайин ортиб бормоқда. 1969 йилда бюджетдан ва корхоналарнинг ўз ресурсларидан халқ хўжалигига сарфланадиган жамики маблағ 116,5 миллиард сўмни ташкил этади ва шу йилдагига нисбатан 11 процентдан зиёд ортади. Бу сарфларда корхоналарнинг ўз маблағлари 58,2 миллиард сўмни ташкил этади.

Халқ хўжалигига жуда кўп маблағ ажратилаётганлиги келгуси йилда оғир саноатни ғоят тез юксалтиришни, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада ривожлантиришни, енгил саноат ва озиқ-овқат саноатини жадал ривожлантиришни, уй-жой қурилишини кенгайтиришни ва аҳолига коммунал-маиший хизматни яхшилашни таъминлаш имконини беради.

1969 йилда давлатнинг социал-маданий тадбирларни пул билан таъминлаш учун қиладиган харажатлари анча кўпаяди.

Докладчи айтдики, СССР Министрлар Совети томонидан сессия муҳокамасига тақдим этилган СССРнинг 1969 йилги давлат бюджети келгуси йил халқ хўжалик планида кўзда тутилган барча тадбирларга маблағ ажратиб беришни таъминлайди.

Саноат ишлаб чиқариши тез суръатлар билан ўсиб борган ҳолда тармоқ структураси такомиллаштирилади, халқ хўжалигида фан-техника тараққиётини белгиловчи тармоқлар жадал ривожлантирилади.

1969 йилда саноатни пул билан таъминлаш 14,2 процент ортиб, 59,8 миллиард сўмни ташкил этади. Саноатга ажратилаётган маблағларнинг ғоят кўпайтирилганлиги ишлаб чиқариш фондларини тобора оширишни, янги техникани жорий қилишни, меҳнат унумдорлигини юксалтиришни, миллий даромадни кўпайтиришни таъминлайди.

Оғир саноатни ривожлантириш ва аввало, бутун халқ хўжалигида техника тараққиётини белгилайдиган тармоқларни ривожлантириш учун жуда кўп маблағ ажратилади. 1969 йилда оғир саноатга 52,3 миллиард сўм ёки шу йилдагига нисбатан 13,4 процент кўпроқ маблағ сарфланади.

Халқ истеъмол қиладиган товарлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш юзасидан планда белгиланган катта топшириқларни амалга ошириш учун келгуси йилда енгил саноат, озиқ-овқат саноати ва маҳаллий саноатни ривожлантиришга ажратилган маблағлар 20 процентдан зиёд ортади ва 7,5 миллиард сўмни ташкил этади. Болалар учун керакли товарларни ишлаб чиқаришни арзонлаштириш мақсадида Енгил саноат министрлиги корхоналарига камайтирилган нархларда ип-газлама берилади. Болалар учун керакли товарларни ишлаб чиқаришга сарфланадиган ип-газлама нархларидаги тафовутни қоплаш учун 1969 йил бюджетида 500 миллион сўм ажратиш кўзда тутилган.

Докладчи қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: енгил саноат корхоналарининг ҳаммаси ҳам бу йил болаларга керакли товарларни ишлаб чиқариш планини бажаряпти, деб бўлмайди. Бу ҳол бир қанча шаҳарлардаги чакана савдода бу товарларнинг етишмай қолаётганлигига сабаб бўлмоқда. Болалар учун товар ишлаб чиқарадиган Енгил саноат министрлиги ва бошқа идоралар ҳамда корхоналар 1969 йил учун белгиланган ишлаб чиқариш планини тўла ва ошириб бажариш мақсадида ҳамма чораларни кўришлари зарур.

Маҳаллий саноат ва маиший хизмат корхоналари аҳолининг товарларга ва хизмат кўрсатишга бўлган ҳамда ўсиб бораётган эҳтиёжларини қондиришда катта роль ўйнайди. 1969 йилда маҳаллий саноат маҳсулоти 12 процент, хизмат кўрсатиш ҳажми эса 21 процент ортади. Бу соҳаларга ажратиладиган маблағлар 1968 йилдагига нисбатан 20 процент кўпаяди.

Министр таъкидлаб айтдики, ишлаб чиқариш қувватларидан самаралироқ фойдаланиш, меҳнат унумдорлигини тўхтовсиз ошириш ва шу асосда ишлаб чиқаришнинг кенгайтирилишига, маҳсулот таннархининг камайтирилишига ва фойдаларнинг кўпайтирилишига эришмоқ зарур.

Маҳсулот ишлаб чиқариш ва жамғармаларни кўпайтириш ижтимоий меҳнат унумдорлигининг оширилиши билан кўп жиҳатдан боғланган. 1969 йил плани ҳисоб-китобларига қараганда саноат маҳсулоти ўсишининг 80 процентидан кўпроғи меҳнат унумдорлигини ошириш йўли билан ҳосил қилиниши керак.

Хом ашё, материаллар ва электр энергиясини тежаш ишлаб чиқариш харажатларини тобора камайтириш, маҳсулот ишлаб чиқаришини ўстириш учун ва хўжалик ичидаги жамғармаларни кўпайтириш учун катта имкониятлар очиб беради.

В. Ф. Гарбузов бундай деди: 1967 йилда оғир саноат маҳсулотларининг янги улгуржи нархлари жорий қилинганлиги ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш ва планлаштириш ҳамда иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасини жорий қилишга ёрдам берди.

Шу билан бирга маҳсулот ишлаб чиқариш ва уни реализация қилиш шарт-шароитлари ўзгарганлиги сабабли улгуржи нархларни тобора такомиллаштиришга эҳтиёж сезилмоқда. СССР Министрлар Совети СССР министрликлари ва идораларининг улгуржи нархлар белгилаш ва уларни қўлланиш соҳасида давлат интизомини мустаҳкамлашга етарли эътибор бермаётганликларини, ўзларига қарашли корхоналарда бу ишни суст назорат қилаётганликларини таъкидлади.

Шу муносабат билан маҳсулот ишлаб чиқариш сарфларини ва лойиҳалаштирилаётган улгуржи нархлар даражасининг сунъий равишда оширилишига йўл қўймаслик учун янги улгуржи нархларнинг иқтисодий жиҳатдан асослаб берилган лойиҳаларини тузиш масаласида талабчанликни ошириш зарур.

1969 йил бюджетида транспорт ва алоқанинг ҳамма турларини янада ривожлантириш учун кўп маблағ сарфлаш кўзда тутилади. Бу соҳаларга жами 11,1 миллиард сўм сарф қилинади.

Хўжаликни юритишнинг янги шароитида министрликлар ва идоралар иқтисодий ва молиявий хизматни мустаҳкамлаш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилишлари, корхоналарнинг экономикаси ҳамда молия ишларини систематик равишда ва чуқур ўрганишлари, хўжаликнинг ички резервларини максимал даражада қидириб топиш ва улардан кўпроқ фойдаланишга эришмоқлари зарур.

Партиямиз Марказий Комитети, деб сўзини давом эттирди докладчи, қишлоқ хўжалигини жадал суръатлар билан ривожлантиришни энг муҳим сиёсий, умумпартиявий ва умумдавлат вазифаси, деб ҳисоблайди.

Партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитети пленумлари қарорлари асосида амалга оширилган катта тадбирлар, колхозчиларнинг ва совхоз ходимларининг фидокорона меҳнати, шунингдек шаҳар меҳнаткашларининг қишлоққа бераётган кўмак ва мадади қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ўстириш ва энг асосий тармоқларини юксалтиришга ёрдам берди.

Совет халқи КПСС Марказий Комитети октябрь Пленумининг қарорларини чуқур мамнуният билан кутиб олди. Пленум қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада юксалтириш, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни янада тез ўстириш учун курашнинг асосий йўлларини белгилаб берди. Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва унинг самарадорлигини ошириш юзасидан Пленумда белгиланган тадбирлар 1969 йил плани ва бюджетида эътиборга олинган.

Келгуси йилда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш учун бюджетдан 9,2 миллиард сўм ажратилади, совхозларнинг ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарининг ўз маблағларини ҳисобга олганда эса 17,2 миллиард сўм ёки шу йилдагидан 1,2 миллиард сўм кўпроқ маблағ ажратилади.

Колхозлар 1969 йилда ўз хўжаликларини ривожлантириш учун ўз маблағлари ҳамда банк томонидан бериладиган узоқ муддатли кредитлар ҳисобига 8 миллиард сўм сарф қиладилар. Колхозларга 8,6 миллиард сўмлик қисқа муддатли кредитлар берилади.

Шу маблағлар ҳисобига амалга ошириладиган тадбирлар колхоз ва совхозларни техника билан таъминлашни янада юксак даражага кўтариш, қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш шароитини яхшилашга ёрдам беради.

Бизнинг давлатимиз КПСС Марказий Комитетининг 1966 йил май Пленуми қарорларига амал қилиб, сув хўжалиги қурилишига ва ернинг ҳолатини тубдан яхшилаш ишларига йил сайин кўп маблағ ажратмоқда. 1969 йилда ерларни суғориш ва сув чиқариш ишларига ва ерни мелиорациялаш соҳасидаги бошқа тадбирларга 3,0 миллиард сўм ёки шу йилдагидан 470 миллион сўм кўпроқ маблағ ажратилади.

Совхозлар қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида тобора катта роль ўйнамоқдалар. Ҳозирги вақтда мамлакатимизда 13 мингга яқин совхоз бор. Буларнинг кўпи юксак даражада механизациялаштирилган, йирик ва рентабелли ишлаб чиқаришни намунали уюштиришда ўрнак кўрсатмоқда.

1969 йилда ишлаб чиқаришни ривожлантириш, совхозларни янги техника билан таъминлаш ва деҳқончилик маданиятини юксалтириш учун жуда кўп маблағ — 7,9 миллиард сўм, шу жумладан бюджетдан 3,2 миллиард сўм сарф қилинади.

Совхоз ишлаб чиқаришининг рентабеллиги ошиб бормоқда. Совхозлар ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари келгуси йилда 2,4 миллиард сўм фойда олишлари керак. Бу фойданинг талайгина қисми уларнинг ихтиёрида қолдирилади ва бу маблағдан ишлаб чиқаришни ривожлантириш ҳамда ходимларни моддий жиҳатдан рағбатлантириш учун фойдаланилади.

Совхозларни аста-секин тўла хўжалик ҳисобига кўчириш — қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарадорлигини оширишга қаратилган иқтисодий тадбирлар системасида жуда муҳим аҳамиятга эгадир. 1969 йилда яна 2,9 минг совхозни тўла хўжалик ҳисобига ўтказиш мўлжалланди; келгуси йилда жами 3,7 минг совхоз, яъни барча совхозларнинг 29 проценти тўла хўжалик ҳисоби принциплари асосида ишлайди.

1969 йилда колхоз ва совхозларга етказиб бериладиган трактор, комбайнлар, қишлоқ хўжалик машиналари, запас қисмлар, минерал ўғитлар ва ишлаб чиқариш учун мўлжалланган бошқа маҳсулотлар миқдори кўпайтирилади. Бунинг натижасида «Союзсельхозтехника» бирлашмаси товар оборотининг ҳажми 600 миллион сўмга ортади ва 10 миллиард сўмга етади.

Банк кредитлари колхоз ишлаб чиқаришини ривожлантиришда катта роль ўйнайди. 1969 йилда колхозларга капитал қурилиш учун 1,9 миллиард сўм ёки шу йилдагига нисбатан 7,2 процент кўп кредит берилади. Бундан ташқари ўз маблағлари ҳисобига ҳақ тўлаш имкониятига ҳали эга бўлмаган колхозларга гарантияланган меҳнат ҳақи тўлаш учун кредитлар бериш кўзда тутилган.

1969 йилда колхозлардан 760 миллион сўм миқдорида даромад солиғи олиш кўзда тутилади. Колхозларнинг пул даромадлари бир йил ичида 1,5 миллиард сўм ёки 5,8 процент ортиши кутилади.

КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленуми даромад солиғи системасини тобора такомиллаштириш вазифасини қўйди. Хўжаликларнинг рентабеллик даражасига қараб солиқ солишда табақалаштирилган шкала белгилаш кўзда тутилади СССР Молия министрлиги бошқа идоралар билан биргаликда шу масала ҳақидаги таклифларни ишлаб чиқмоқда.

Капитал қурилишнинг самарадорлигини ошириш, деб таъкидлади докладчи, партия XXIII съезди қўйган вазифаларни бажаришда жуда катта аҳамиятга эгадир. 1969 йилда қурилишдаги оборот маблағлари ортиши билан бирга марказлаштирилган тартибда капитал маблағ сарфлаш учун 52,5 миллиард сўм, шу жумладан бюджетдан 25,5 миллиард сўм ажратиш кўзда тутилади.

1969 йилда уй-жой қурилиши кенг кўламда олиб борилади. Бу қурилишни пул билан таъминлаш учун 8,6 миллиард сўм ажратилади. Бу эса халқ хўжалик планида кўзда тутилган миқдордаги уй-жойларни фойдаланиш учун топширишни таъминлайди. Уй-жой қурилиш кооперацияси 1969 йилда шу йилдаги 6,9 миллион квадрат метр ўрнига жами 8,5 миллион квадрат метр ҳажмдаги уй-жойларни қуради. Шу мақсад учун уй-жой — қурилиш кооперациясига 500 миллион сўмлик кредит, яъни 1968 йилдагига нисбатан 22 процент кўпроқ кредит берилади.

Капитал қурилишда ўрнатилмаган ускуна запаслари кўп. Бу ускуналарнинг қиймати 4 миллиард сўмдан ортиқдир. 1969 йил бюджетида қурилишдаги ички ресурсларни сафарбар қилиш, шу жумладан ўрнатилмаган машина-ускуналарнинг пландан ташқари 1,4 миллиард сўмлик запасларини қисқартириш мўлжалланган.

Халқ хўжалиги учун жуда муҳим аҳамиятга эга бўлган қурилишларда ишлаб чиқариш қувватларини тезроқ ишга тушириш мақсадида СССР Қурилиш банкининг кредит планида капитал қурилиш ишлари планининг ошириб бажарилиши билан боғлиқ бўлган харажатларга ҳақ тўлаш учун 600 миллион сўм ажратиш кўзда тутилади.

Ҳукуматнинг қарорига мувофиқ 1969 йил 1 январидан бошлаб капитал қурилишда янги смета нормалари ва нархлари жорий қилинади. Бу норма ва нархлар қурилиш ишларини индустрлаштириш даражаси ўсганлигини ва ишлаб чиқариш технологияси яхшиланиб бораётганлигини ҳисобга олади. Янги йилда устама харажатлар ва планда кўрсатиладиган жамғармаларнинг янги нормалари ҳам жорий қилинади. План ва бюджетда 1967 йилда тузилган қурилиш министрликларининг ишлаб чиқариш базасини мустаҳкамлаш чоралари кўзда тутилган.

1969 йилда қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати ходимларининг иш ҳақи ошади. Бу ҳол қурилишда кадрларни мустаҳкамлашга ёрдам беради ҳамда капитал қурилиш планларини бажарилишидан уларнинг манфаатдорлигини оширади.

Меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги шартлари 1969 йилда кўрсатиб ўтилган соҳаларга аста-секин жорий қилиб борилади. 1969 йилда бюджетда ана шу мақсад учун 540 миллион сўм ажратиш кўзда тутилади бир йилга олиб ҳисоблаганда қурувчилар иш ҳақи фондининг оширилиш умумий суммаси тахминан 1,5 миллиард сўмни ташкил қилади.

Бу тадбирларнинг ҳаммаси капитал қурилиш ишларини яхшилашга, капитал маблағлар самарадорлигини оширишга ва қурилиш муҳлатларини тезлаштиришга, қурилиш ташкилотларида хўжалик ҳисобини тағин ҳам мустаҳкамлашга қаратилгандир.

В. Ф. Гарбузов аҳоли учун товар ишлаб чиқаришни кўпайтириш асосида беш йилликнинг уч йили мобайнида товар обороти плани муваффақият билан тўла ва ошириб бажарилаётганлигини маълум қилди. Шу давр мобайнида чакана товар обороти 29 процентдан зиёд кўпайган.

1969 йилда чакана товар обороти ҳажми 143 миллиард сўм миқдорида белгиланган ва 1968 йилдагига нисбатан 7,5 процент кўпаяди. Товар хиллари ҳам анча кўпаяди ва янгилачади.

Янги йилда савдони пул билан таъминлаш ва унга кредит бериш учун катта маблағлар ажратиш кўзда тутилган. Давлат бюджетидан ҳамда савдо ташкилотларининг ўз маблағлари ҳисобига давлат савдоси учун 1,8 миллиард сўм ёки шу йилдагига нисбатан 6,8 процент кўп пул берилади. Матлубот кооперацияси ташкилотлари қишлоқда савдони, тайёрлашни ва қишлоқда қилинадиган бошқа турлардаги ишларни кенгайтиришга 800 миллион сўм чамаси пул ажратади. Бу маблағларнинг ҳаммаси магазин, ошхона ва савдо базалари шохобчаларини кенгайтиришга, савдо моддий-техника базасини яхшилашга имкон беради. Товар обороти ўсиши муносабати билан савдога бериладиган кредит ҳам кўпайиб, келгуси йили 26 миллиард сўмга етади.

Бюджетда халқ хўжалигидаги оборот маблағларини кўпайтиришга 4,4 миллиард сўм ажратиш кўзда тутилган. 1969 йилнинг охирига бориб, корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг ўз оборот маблағлари нормативларининг умумий ҳажми 73,5 миллиард сўмга етади. 1969 йилнинг охирида банкларнинг оборот фондларига берадиган қисқа муҳлатли кредити 95 миллиард сўмни ташкил қилади. Шу билан бирга министр кўпгина корхоналарда товар моддий бойликларининг нормадагидан ташқари катта-катта запаслари ҳам борлигини уқтириб ўтди. Бюджетда мазкур запаслар ҳажмини қисқартириш, шунингдек оборот маблағлари айланишини тезлаштириш юзасидан кўриладиган бошқа тадбирлар амалга оширилиши ҳисобига бир миллиард сўмдан зиёд маблағни сафарбар этиш кўзда тутилган.

Сўнгги йилларда, деб давом қилди докладчи, КПСС Марказий Комитети билан ҳукумат маориф, фан, маданият ва соғлиқни сақлашни тағин ҳам ривожлантиришга, социал страхование ва таъминот системасини яхшилашга қаратилган бир қанча катта-катта тадбирларни кўрди. СССРнинг 1969 йилги давлат бюджетида социал маданий тадбирларга сарфланадиган харажатлар 51,0 миллиард сўм миқдорида ёки шу йилдагига нисбатан 2,3 миллиард сўм кўпроқ бўлиши кўзда тутилган.

Бу харажатлар тақсимоти қуйидаги миқдорда белгиланади:

(миллиард сўм)

	1968 йил	1969 йил
Халқ маорифи, фан ва маданият	22,1	23,1
Соғлиқни сақлаш ва физкультура	8,1	8,4
Давлат социал страхованиеси ва социал таъминот	18,5	19,5

Социал маданий тадбирларга бюджет харажатлари билан бир қаторда корхоналар, колхозларнинг фондларидан ва касаба союзларининг маблағларидан 6 миллиард сўмдан зиёд пул сарфланади.

Совет Иттифоқида халқ маорифи системаси кенг ривож топди. Умумий таълим мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари, ўрта махсус ва олий ўқув юртларидаги ўқувчилар сони 60 миллион кишидан ошади.

Мамлакатимизда болаларга таълим беришга катта эътибор қилинмоқда. Келгуси йили давлатнинг мактаблар ва мактабдан ташқари муассасаларга сарфлайдиган харажатлари қарийб 4 процент кўпайиб, 7,4 миллиард сўмни ташкил қилади.

Болалар боқчалари ва яслилари шохобчалари кенгайтирила д ч. Келгуси йили болалар муассасаларига 3 миллиард сўмдан зиёд маблағ сарфлаш кўзда тутилади. Ҳукуматнинг қарорига биноан 1969 йилда мактабгача муассасалар ва гўдаклар уйида болаларнинг овқатланишини яхшилаш билан боғлиқ ҳаракатларга 125 миллион сўм ажратилади.

Ҳозирги шароитларда хўжалик ва маданиятнинг барча соҳалари учун кадрлар тайёрлаш тобора муҳим аҳамият касб қилиб бормоқда. Бюджетда олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, ҳунар-техника билим юртлари ва бошқа ўқув юртлари учун 4,3 миллиард сўм ёки шу йилдагига нисбатан 4,8 процент кўп маблағ ажратиш кўзда тутилади.

Давлатимиз халқ соғлиғини сақлаш ва медицина фанини ривожлантириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиб келмоқда. Шу йили СССР Олий Совети тўртинчи сессиясининг қарорларида ҳамда КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг яқинда қабул қилган қарорида мана шу масалалар акс эттирилган. Мазкур қарорларга мувофиқ бюджетда даволаш муассасаларини қуриш ва уларни махсус ускуналар билан жиҳозлашга, шунингдек дори-дармон, озиқ-овқат ва бошқа мақсадларга сарфланадиган харажатларни кўпайтириш кўзда тутилган.

Бюджетдан касалхоналар, поликлиникалар ва бошқа медицина муассасаларига ажратиладиган маблағлар 1969 йилда 8,4 миллиард сўмни ташкил қилади. Бу ҳол даволаш-профилактика муассасалари тармоғини кенгайтиришга ҳамда аҳолига медицина хизмати кўрсатиш даражасини юксалтиришга имкон беради.

Бюджетда давлат социал страхованиеси ва таъминотига сарфланадиган харажатлар муҳим ўрин эгаллайди. Келгуси йили мазкур харажатлар қарийб 1 миллиард сўм кўпайиб, 19,5 миллиард сўмдан ошиб кетади. Барча турдаги пенсияларни тўлашга бюджет ва бошқа манбалар маблағларидан қарийб 15 миллиард сўм сарфланади.

Социал страхование ва социал таъминот харажатларида давлат социал страхование бюджети муҳим ўрин эгаллайди. Бу бюджетни ВЦСПС тузиб, ўзи ижро этади.

Бошқа социалистик мамлакатлар каби бизнинг мамлакатимиз ҳам, деди докладчи, халқаро проблемаларни тинч воситалар билан ҳал қилишга интилади, халқаро ҳамкорликни кенгайтириш, ўзлари ҳам шунга интилаётган барча давлатлар билан яхши қўшничилик муносабатларини ривожлантириш сиёсатини изчиллик билан ўтказиб келмоқда.

Халқимиз тинчлик ва социализм душманларининг кирдикорларини хушёрлик билан кузатиб турибди. Коммунистик партия ва ҳукуматимиз мураккаб халқаро вазиятни назарда тутиб, мамлакат мудофаа қобилиятини тағин ҳам мустаҳкамлаш, СССР Қуролли Кучлари жанговар қудратини ошириш учун зарур чораларни кўрмоқдалар.

СССРнинг 1969 йилги давлат бюджетида мамлакат мудофаасига сарфланадиган харажатлар 17,7 миллиард сўм миқдорида бўлиши кўзда тутилган, бу бюджет харажатларининг 13,2 процентини ташкил қилади.

Депутат ўртоқлар! 1969 йилда давлат бошқариш органларига сарфлаш учун бюджетдан ажратиладиган маблағлар 1,6 миллиард сўм миқдорида бўлиши кўзда тутилади, яъни шу йилги харажатлар даражасида қолади.

Ленинча демократик централизм принципи асосида бошқариш ташкилий формаларини яхшилаш, бошқариш аппаратини ихчамлаштириш ва кам чиқим қилиш партия ва ҳукуматнинг доимий эътиборида бўлиб келди.

1969 йилги план ва бюджетда халқ хўжалиги тармоқларида олинадиган фойданинг кўпайиши ва бошқарув аппаратига сарфланадиган харажатларни 1,4 миллиард сўм миқдорида қисқартиришдан тежаш ҳисобига бюджет даромадларининг ортиши назарда тутилган.

Бундан буён ҳам бошқариш аппаратини такомиллаштираверишҳамда унга сарфланадиган харажатларни қисқартираверишзарур.

Докладчи иттифоқдош республикаларнинг давлат бюджетларига алоҳида тўхталиб ўтди. 1969 йилда иттифоқдош республикаларнинг давлат бюджетларини тағин ҳам кўпайтириш кўзда тутилади. Келгуси йили бу бюджетлар 60,5 миллиард сўм миқдорида белгиланган, яъни шу йилга тасдиқланган бюджетга нисбатан 9,5 процент кўпайтирилади.

(миллион сўм)

РСФСР	32.125
Украина ССР	10.423
Белоруссия ССР	2.496
Узбекистон ССР	2.611
Қозоғистон ССР	4.555
Грузия ССР	1.152
Озарбайжон ССР	1.225
Литва ССР	1.110
Молдавия ССР	679
Латвия ССР	769
Қирғизистон ССР	708
Тожикистон ССР	660
Арманистон ССР	823
Туркманистон ССР	599
Эстония ССР	530

1969 йилда иттифоқдош республикалар хўжаликларига 51,1 миллиард сўм, шу жумладан бюджетдан 24,8 миллиард сўм ва хўжаликларнинг ўз маблағлари ҳисобига 26,3 миллиард сўм ажратилади.

Социал-маданий тадбирларга иттифоқдош республикаларнинг бюджетларидан 33,5 миллиард сўм маблағ ажратиш мўлжалланади, ёки шу йилдагига нисбатан 2,9 миллиард сўм кўпроқ бўлади.

Маҳаллий бюджетлар иттифоқдош республикаларда муҳим ўрин эгаллайди. Сўнгги вақтларда КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва поселка Советларининг хўжалик ва маданий фаолиятини тағин ҳам кенгайтириш, уларнинг бюджетларини мустаҳкамлашга доир бир қанча қарорлар қабул қилдилар. Бу қарорлар социалистик демократия ҳамда маҳаллий ҳокимият органлари ташаббусини тағин ҳам кенгайтириш, ҳар бир ўлка, область, шаҳар ва район экономикаси ва маданиятини ривожлантириш суръатларини жадаллаштириш учун янада қулай шарт-шароитлар вужудга келтиришга имкон беради.

Министр В. Ф. Гарбузов СССР Министрлар Совети СССРнинг 1967 йилги давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни СССР Олий Совети тасдиқига тақдим қилади, деди. Бюджет даромадлар бўйича 117,1 миллиард сўм миқдорида ёки 102,2 процент қилиб, харажатлар бўйича 115,2 миллиард сўм миқдорида ёки 100,9 процент қилиб адо этилган. Даромадларнинг харажатлардан ортиқлиги 1,9 миллиард сўмни ташкил қилган. Депутатларга тарқатилган ҳисоботларда даромадлар ва харажатларнинг айрим турлари бўйича муфассал маълумотлар берилган.

Докладчи КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати партия, совет ва хўжалик органларидан совет хўжалик қонунларига сўзсиз риоя қилиш асосида давлат интизомини тинмай мустаҳкамлаб боришни талаб қилаётганликларини таъкидлаб ўтди.

СССР Олий Совети сессиясининг муҳокамасига тақдим этилган СССРнинг 1969 йилги — беш йиллик тўртинчи йилининг давлат бюджети — тинчлик бюджети, экономикани тағин ҳам ривожлантириш ва халқ турмушини яхшилаш бюджетидир, деди нутқининг охирида В. Ф. Гарбузов. 1969 йилги план ва бюджетни муваффақиятли бажариш учун совет халқи енг шимариб ишга тушиб, мамлакатимизда коммунизм қурилишида янги катта-катта муваффақиятларга эришувига шубҳа йўқ.

МАДАНИЯТ ХРОНИКАСИ

ЎЗБЕК СОЗАНДАЛАРИ ГДРДА

Ўзбекистонда Германия Демократик Республикаси адабиёт ва санъат декадаси ўтаётган кунлардан бирида чет эллик меҳмонларимизни Тошкент халқ филармониясига таклиф қилиб қолишди.

ГДРдан келган меҳмонлар рақс ва хор ансамбллари коллективларининг чиқишларини томоша қилдилар. Ҳаммадан кўра уларга миллий музика асарларигина эмас, балки Бах ва Шубертнинг пьесаларини ҳам маҳорат билан ижро этган ўзбек халқ чолғу асбоблари оркестри ижросидаги номерлар жуда ёқиб тушди.

Бир неча ҳафта ўтгач, чет эллик дўстларимизнинг таклифи билан ўзбек халқ чолғу асбоблари оркестри Германия Демократик Республикасига жавоб сафари билан жўнаб кетди.

Оркестрнинг ГДР бўйлаб қилган сафари салкам ярим ойга чўзилди. Ҳаваскор артистлар Берлинда, Дрезден, Магдебург ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларида ўз санъатларини намойиш этдилар. Уларни ҳамма ерда томошабинлар самимий, дўстона кутиб олдилар. Тошкентлик санъатчилар мамлакат йирик корхоналарининг ишчилари ҳузурида меҳмон бўлишди, музейлар ва архитектура ёдгорликлари билан танишдилар.

ЁЗУВЧИ ЮБИЛЕЙИГА

Тургеневнинг «Дворянлар уяси» романи бир асрдан зиёд вақтдан буён китобхонлар диққатини ўзига жалб қилиб келмоқда. Театр коллективлари бу асарни саҳналаштириш борасида кўп бор уриниб кўришган.

Бир неча кун бурун биз Тургенев қаҳрамонлари билан яна учрашдик. Республика ёш томошабинлар театрида «Дворянлар уяси» спектаклининг премьераси бўлиб ўтди. Спектакль улуғ рус ёзувчисининг 150 йиллигига бағишлаб саҳналаштирилган.

Спектаклни томоша қиларканмиз, кўз олдимиздан Лаврецкий ҳаётининг драматик тасвирлари, унинг Лизага бўлган муҳаббати ва дунёни ижтимоий қайта ўзгартириш ҳақидаги ўй-ҳаёллари бирма-бир ўтади.

Спектаклни республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби И. В. Радун саҳнага қўйган. Спектаклда бош ролларни артистлар Ю. Репин ва Л. Аникиналар ижро этишган.

«ВОСТОК» КЛУБИДА

Шариф Жанайдаров чангда ҳам, рубоб ва доирада ҳам яхши чала олади, ҳар бир асарни уста санъаткорлардек ижро эта олади.

Музикага муҳаббат, ўз маҳоратини тинмай ошириб боришга бўлган иштиёқ ва тиришқоқлик консерватория студенти Шариф Жанайдаровни «Восток»ка — Чкалов номидаги авиация заводи клубига етаклади. Ана шундан буён Шариф ўзбек халқ чолғу асбоблари оркестрига раҳбарлик қилиб келяпти.

Оркестрнинг репертуари ҳозир анча кенгайди. Унга классик музика асарлари, ўзбек совет композиторларининг пьесалари ҳам кирган.

В. ВИЛЬЧИК.

Муҳаббат Лутфуллаева ва Муҳаррама Толиповалар кўп йиллардан бери Тошкентдаги заргарлик фабрикасида ишлашади. Улар жамоат ишларида актив қатнашиш билан бирга ойлик нормаларини 130 процентдан ошириб адо этишади. Суратда: М. Лутфуллаева ва М. Толиповалар.

Ж. Раззоқов фотоси.

ҚИДИРУВ ДАВОМ ЭТАДИ

Запорожье шаҳридан иккита мактуб келди. Уни «Кристал» жанговар шон-шуҳрат клубининг ёш изтопарлари ёзиб юборишибди. Хатни ўқиймиз:

«..Совет Иттифоқи Қаҳрамони Ислом Усмоновнинг жанговар йўли ҳақида маълумот тўплашда ёрдам беришингизни ўтиниб сўраймиз. Ислом Усмонов Запорожье шаҳри учун олиб борилган жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлган. Биз ўзбек жангчиси ҳақида жуда кам маълумотга эгамиз. Шаҳримизни ёвуз душмандан озод этишда жонини фидо қилган бу йигит ҳақида батафсилроқ билишни истаймиз.

Уни Ўзбекистондан, Тошкент областидан, деб эшитганмиз. Клубимизнинг ёш изтопарлари бу қаҳрамон ҳақида топган энг сўнгги маълумотларини эхтиётлик билан сақлаяпмиз. И. Усмонов урушгача Тошкент областининг Калинин районидаги Қатортол қишлоқ Советида яшаган экан.

Унинг қаҳрамонлик варақасидан нусха кўчиртиришга ҳам муваффақ бўлдик. Мана, ўша варақадаги ёзувлар: «333 — Қизил Байроқли Синельниковск ўқчи дивизиясига қарашли 1118-ўқчи полкнинг 5-рота бўлинма командири младший сержант Ислом Усмонов 1943 йил 26 ноябрь кечаси Днепрни кечиб ўтишда қаҳрамонлик намуналарини кўрсатди.

Душманнинг пулемёт ва миномётдан тўхтовсиз очиб турган ўти остида, ўнг қирғоққа чиқиб олди. Бўлинмани ҳужумга етаклади. Душман траншеясига бостириб кириб, немисларнинг оғир пулемётини йўқ қилиб ташлади. унтер офицерни асир олди. И. Усмонов жанговар дўстлари билан Каневск қишлоғини озод қилишга отилди. Душман ўқларига чап бериб, эмаклаб олдинга интилди. Сўнг граната улоқтириб душманни саросимага солди. Ўша кечаси у бўлинма йигитлари билан душманнинг бешта ҳужумини қайтарди ва 15 дан ортиқ немис солдати ва офицерини ҳалок қилди.

СССР Олий Совети Президиумининг 1944 йил. 22 февралдаги Фармонига кўра младший сержант Ислом Усмоновга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди.

Қаҳрамоннинг ёшлик йиллари қаерда ўтган? Унинг отаонаси, қариндош — уруғлари борми? Биз ана шуларни билишни истардик. Ислом Усмоновни билганлар у ҳақда бизга ёзиб юборишар, деган умиддамиз».

Мана, иккинчи мактуб. Ёш изтопарлар младший лейтенант Иван Вдовенко экипажи ҳақида ёзишибди. И. Вдовенко 1941 йили Николай Гастелло жасоратини такрорлаган экан. Қаҳрамон билан жанг қилган экипаж сафида тошкентлик Мирза Пўлатов ҳам бор эди. Бу жангчи ҳақида ҳам жуда кам маълумотга эгамиз. Бизга уни Тошкент шаҳар, Пекин районн, Ворошилов кўчасидаги 3-уйда яшаган эди, деб хабар қилишди. Тошкентда Пекин райони бор-ми?! Эҳтимол, бу Тошкент областидаги Бўка (Букинский) районидир. Эҳтимол, бўкаликлар Мирза Пўлатовни танишар.

1941 йилнинг қаҳратон қишида жонажон Москвани душманлардан ҳимоя қилишда қаҳрамонона жанг қилган Анвар Зуфаровнинг мардликларини аниқлаш, жангчининг оиласини топишда Тошкент шаҳридаги 40-мактабнинг ёш изтопарлари озмунча меҳнат қилишмади, дейсизми.

Ёшлар кўп қидирув ишлари олиб боргандан кейин, жангчи ҳақида талайгина маълумот тўплашди.

А. Зуфаров 1919 йил Тошкентда туғилган экан. Урушгача Октябрь районидаги 11-мактабда таълим олган. Мактабни битиргач, политехника институтининг тоғ-кон факультетига ўқишга кирган. Лекин, ёш Анвар олий ўқув юртини тугатолмади. Урушнинг дастлабки ойларидаёқ фронтга жўнади. 35-ўқчи бригадаси составида Москва остоналарида жанг қилди. 1941 йилнинг 6 декабрида қаҳрамонларча ҳалок бўлди. У Москва областидаги Луговая станциясида дафн этилган.

Москва учун жанг қилганлар орасида яна бир тошкентлик йигит ҳам бор эди. Бу Маъруф Хўжаевдир.

1984 деб номланган баландликка ҳужум қилган совет жангчилари душман траншеясига бостириб киришди. Блиндажга яқинлашиб, бир неча граната улоқтирди. Дўстларни орқасидан эргаштирди, жасорат намуналарини кўрсатди. Бунинг учун у «Қизил юлдуз» ордени билан тақдирланди.

Ёш изтопарлар М. Хўжаев қариндошларини ахтариб топишга муваффақ бўлишди. Қаҳрамоннинг акаси Тошкентда яшар экан. У қуйидагиларни ҳикоя қилди:

«Маъруф 1921 йили Тошкентда туғилди. Унинг ёшлиги Марказий телеграф қаршисидаги собиқ «Эгарчи» маҳалласида ўтди. 112-мактабни (ҳозирги Б. Хмельницкий номли 76-мактаб) тугатди. 1939 йили Совет Армияси сафига чақирилди. 1943 йил Калинин фронтида олиб борилган шиддатли жангларда ҳалок бўлди».

Тошкентлик ёш изтопарлар адресига яқинда Молдавия ССР Дубоссарск районидаги Кошница қишлоғидан ҳам хат келди. Мактубда Кошница қишлоғини немис-фашистлардан озод этишда жонини фидо қилган тошкентлик олти жангчи ҳақида маълумот тўплашда ёрдам беришни сўрашибди. Дадажон Эргашев, Отажон Каримов, Убайдулла Ғайбуллаев, Чендер Отаев. Шамси Баратов, Ҳайдар Турдиалиевлар Кошница қишлоғини озод этишда 1944 йилнинг май ойида ҳалок бўлишган экан.

Хатда яна қаҳрамонларнинг номлари бироз ўзгарган бўлиши мумкинлиги айтилган.

Херсон областидаги Цюрюпинск райони изтопарлари ўзбек жангчиси Асатулла Ҳасанов ҳақида маълумот юборишини илтимос қилишибди.

Мардлик — мангулик, дейди халқимиз Улуғ Ватан урушида жонини фидо қилган мард, довюрак жангчиларнинг сиймолари кишилар қалбида абадий сақланади. Душман билан мардонавор жанг қилган айрим жангчиларнинг шонли йўллари ҳали маълум эмас. Бедарак йўқолган жангчилар, довюрак қаҳрамонлар жасорати сира ҳам унитилмайди. Она-Ватан учун жонини фидо қилган номаълум жангчилар ҳаёти ҳақида, уларнинг қаҳрамонликлари тўғрисида тошкентлик ёш изтопарлар катта қидириш ишлари олиб боришяпти.

А. ШМАРИГО,
Киров район В. Малясов номидаги пионерлар уйи шон-шуҳрат клубининг раҳбари.

КАТТА ТЕАТР — КУРСАНТЛАР МЕҲМОНИ

Рибалко номидаги Тошкент олий танк командирлари билим юртининг курсантлари СССР Иттифоқи Большой театри артистларини энг азиз меҳмонлардек кутиб олдилар. Большой театрнинг ҳарбий оталиқ комиссияси билим юрти клубида ижодий ҳисобот ўтказди. Режиссёр О. М. Моралев курсантларга салом топшириб, театрнинг тарихини гапириб берди. Бу театр ярим асрдан кўпроқ вақтдан бери, яъни Совет Армияси ташкил этилган кундан бошлаб солдат ва офицерлар билан яқин алоқа боғлаб келмоқда.

Курсантлар санъат усталарининг ҳар бир чиқишини олқишлар билан кутиб олдилар. Курсантлар ҳузурига келган артистлар орасида РСФСР халқ артисти В. Ивановский, РСФСРда хизмат кўрсатган артист В. Власов ва бошқа солистлар бор эди. Улар опералардан ариялар айтиб беришди, халқ қўшиқлари ва совет композиторларининг қўшиқларини ижро этишди, балет спектаклларидан парчалар кўрсатишди.

Яқин кунларда Большой театр артистлари округ офицерлари уйида ва Тошкент гарнизонининг ҳарбий клубларида оталиқ концертлари қўйиб беришади.

(ЎзТАГ).

Спорт

ХАЛҚАРО УЧРАШУВ

Шу кунларда бир неча клуб командаларимиз чет элларда халқаро учрашувлар ўтказишяпти. Телеграф келтираётган хабарлар ишқибозларни хушнуд этмоқда. Совет футболчилари чет эл стадионларида муваффақиятли ўйнамоқдалар.

Тбилиси динамочилари Пномпень — Камбоджанинг икки марта чемпиони унвонини олган миллий банк командасини 6:0 ҳисобида мағлубиятга учратгандан кейин, иккинчи ўйинларини ҳам ғалаба билан якунлашди. Грузин футболчилари бу гал мамлакат терма командасини 3:0 ҳисобида енгишди.

Болгарияда меҳмон бўлиб турган Москванинг «Локомотив» командаси маҳаллий клубдошлари билан бўлган ўйинда 2:1 ҳисобида ғалаба қозонди.

Эронда Бокунинг «Нефтчи» футболчилари учрашувлар ўтказишяпти. Улар биринчи ўйинда мамлакат чемпиони «Пас» командаси билан беллашдилар. Ўйин совет футболчилари фойдасига тугади. Бу учрашувда гарчанд битта тўп киритилган бўлсада, шарҳловчилар меҳмонларнинг маҳоратига юксак баҳо беришди.

САРАЛАШ МАТЧЛАРИ

Жаҳон чемпионати финалида қатнашиш ҳуқуқини олиш учун группалардаги саралаш ўйинлари давом этаяпти. Европа мамлакатлари иккинчи группасида яна битта ўйин бўлди. Ирландия терма командаси Дания футболчиларини қабул қилди. Лекин бу матч ниҳоясига етмади. Ҳисоб 1:1 бўлиб турганда қуюқ туман тушганлиги туфайли, судья учрашувни тўхтатишга мажбур бўлди.

Гондурас футболчилари Ямайка терма командаси устидан 3:1 ҳисобида ғалаба қозонди. Бу группада икки ўйиндан кейин тўрт очко тўплаган Коста-Рика терма командаси пешқадамлик қилмоқда.

ОМАД КИМГА БОҚАРКИН?

Эртадан кейин Обнинск шаҳрида «А» класси иккинчи лигаси ғолиблари ўртасида финал ўйин бошланади. Бунда Тошкентнинг «Автомобилчи», Бокунинг «Нефтяник», Риганинг «Даугава» ва Воронежнинг «Динамо» коллективлари келаси йил олий лигада қатнашиш ҳуқуқини берувчи ягона йўлланма учун куч синашадилар. Бу турнирда асосий рақобат Тошкент ва Боку волейболчилари ўртасида бўлиши кутиляпти. Чунки бу икки команда составида тажрибали спортчилар кўп. Ҳамшаҳарларимиз сафида олимпиада чемпиони Вера Галушка ҳам қатнашади. «Нефтяник» сафида эса И. Рискаль ва В. Лантратовалар бор. Маълумки, бу икки спортчи В. Галушка билан Мехикода ўтказилган олимпиада ўйинларида олтин медалга сазовор бўлишган эди.

Мамлакатлар Одамлар Воқеалар

ФАКТЛАР АЙБЛАЙДИ

ХАНОЙ, 9 декабрь. (ТАСС). Америка империалистлари ва уларнинг Жанубий Вьетнамдаги қўғирчоқларининг қилган ҳарбий жиноятларини фош этувчи комитет ахборот эълон қилди. Комитет бу ахборотида Жанубий Вьетнамдаги тинч аҳолига қарши террор кампаниясини қоралади.

Ахборотда айтилишича, Америка қўшинлари ва қўғирчоқ қўшинлар ноябрь ойида тинч аҳолига қарши салкам 500 марта «тинчитиш операциялари» ўтказганлар. 15 ноябрда Тхиатхиен ва Куангчи вилоятларининг соҳил бўйидаги районларида ўтказилган бир «операция» натижасидагина 13 мингдан ортиқ киши қамоқ лагерларига ҳайдалган. 20 ноябрда Куангнам вилоятида «жазо операцияси» ўтказилган. Бунинг натижасида тинч аҳолидан неча юзлаб киши ўлдирилган ва ярадор қилинган. 2.500 киши қамоқ лагерларига жўнатилган.

Ахборотда таъкидлаб ўтилганидек, Америка империалистлари ва уларнинг қўғирчоқлари қилган бу жиноятлар Қўшма Штатларнинг тинчликка интилаётганлиги тўғрисидаги гаплари соxта эканлигини фош қилиб ташлайди.

ЖОСУСЛАР ФОШ ҚИЛИНДИ

ҚОҲИРА, 9 декабрь. (ТАСС). Бирлашган Араб Республикасининг контрразведка органлари Исроил разведкасининг беш жосуси фош қилинганлигини хабар бердилар.

Фотомухбир Мунир Муҳаммад Абдил Ғани шу йил 28 ноябрда Қоҳира аэродромида қўлга туширилди. Унинг ёнидан Бирлашган Араб Республикасининг иқтисодий ва ҳарбий потенциали ҳақидаги маълумотлар тасвирланган фотоплёнка, шунингдек ҳарбий иншоотларнинг фотосуратлари топилди.

«Алаҳром» газетасининг хабар беришича, Муҳаммад Абдил Ғани Швейцария ва Италияда бўлган вақтида Исроил разведкаси билан тил бириктирган. Муҳаммад Абдил Ғани Бирлашган Араб Республикасига қайтиб келгач ўз таниши, Ассошиэйтед Пресс агентлигининг мухбири Али Маҳмуд Мусони Исроил жосуслари билан ҳамкорлик қилишга кўндирган. У мамлакатнинг иқтисодий ва сиёсий аҳволи тўғрисида маълумот тўплаши керак экан.

Миср армиясининг истеъфодаги офицери Абдил Фаттоҳ Абдил Азиз 1967 йил ёзидаги урушдан кейин исроилликлар қўлида асирда бўлган вақтида сотилган. Унинг доимий истиқомат жойи порт шаҳри Искандария бўлганлигини ҳисобга олиб, Исроил разведкаси ундан мамлакатнинг ҳарбий-денгиз кучлари тўғрисидаги маълумотларни талаб қилган.

Тўртинчи айбланувчи, Испания савдо кемасининг капитани Антонио Каналиснн Исроил разведкаси Марселда ёллаб олган. У Миср ҳарбий кемаларининг ҳаракати тўғрисидаги разведка маълумотлари тўплашда мисрлик бир лоцманнинг ёрдамига умид боғлаган. Лекин бу лоцман капитан уни жосусликка ундаганлигини миср маъмурларига хабар қилган.

АМЕРИКА МУХБИРИ ҚАМОҚҚА ОЛИНДИ

ҚОҲИРА, 9 декабрь. (ТАСС). Бирлашган Араб Республикасининг маъмурлари Америка Ассошиэйтед Пресс агентлигининг мухбирини қамоққа олдилар. «Ал-Аҳром» газетасининг ёзишича, бу мухбир яқинда фош қилинган жосуслик группасининг ишларида қатнашган.

КЕСКИНЛИКНИ КУЧАЙТИРМОҚДАЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 9 декабрь. (ТАСС). Қўшма Штатлар Ғарбий Европа мамлакатларида кескинликни ҳамон кучайтирмоқда. Пентагоннинг эълон қилишича, Америка қўшинларининг Ғарбий Европада илгари 1969 йилнинг иккинчи ярмида ўтказиш мўлжалланган машқлари 1969 йилнинг январь ойига кўчирилган.

Лондонда чиқадиган «Таймс» газетасининг ёзишича, ҳарбий машқлар Чехословакия чегарасидан атиги 30 миля нарида ўтказилади. Машқларда қатнаштирмоқ учун тез орада 15.500 солдат ва «Фантом» типидаги 100 та қирувчи — бомбардимончи самолёт АҚШдан Ғарбий Германияга келтирилади. 24-пиёда аскарлар дивизиясининг 5000 кишилик бригадаси АҚШга қайтариб олиб кетилиши керак эди. Ана шу бригада ҳам номаълум муддатгача Европада қолдирилажагини Пентагон эълон қилди.

АҚШ ҲАРБИЙ КЕМАЛАРИНИНГ ИҒВОГАРЛИГИ

ИСТАМБУЛ, 9 декабрь. (ТАСС). Америка 6-флоти составидаги иккита ҳарбий кема — «Тернер» ва «Дайес» эсминецлари бугун Босфор бўғозидан ўтказилди.

Америка ҳарбий кемалари Монтредаги халқаро конвенцияга хилоф равишда шу билан бир неча марта ошкора равишда Қора денгизга киритилмоқда. Бу иш шу райондаги кескинликни кучайтириш мақсадида қилинган иғвогарликдан бошқа нарса эмас.

Того республикасида саводсизликка қарши кураш олиб борияпти. Мамлакатда янги мактаблар ва бир қатор билим юртлари бинолари қад кўтармоқда. Суратда: ёш ўқитувчи янги қурилган мактабнинг бошланғич синфида дарс бераяпти.

Камера — Пресс — ТАСС фотоси.

Миллионлаб эквадорликлар уй-жой танқислигидан пастқам, кўримсиз уйларда ҳаёт кечиришаяпти. Суратда: Гуаякил шаҳри чеккасидаги эквадор камбағаллари қишлоғининг кўчаларидан бири тасвирланган.

ТАСС фотохроникаси.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — Кўрсатишлар программаси, 18.00 — Телеянгиликлар (рус тилида).

Ўзбек тилида: 18.10 — Юлдузча (served журнал), 18.50 — Ленин кутубхонаси, 19.05 — Концерт, 19.45 — Телеянгиликлар.

20.00 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

17.55 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.00 — Ёшлигимиз — экранда («Ёшлик» студияси), 18.40 — Инсон ва қонун, 19.10 — СССР Давлат мукофотининг 1968 йил лауреатлари.

Ўзбек тилида: 20.00 — Улдиришни хоҳламаганди (бадиий фильм).

21.30 — Узбекистон халқ амалий санъати, 21.59 — Пўлат изларда, 22.05 — Экран куйлари.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 20.00 — Юбилей спартакиадаси (ҳужжатли фильм).

Рус тилида: 21.00 — Телефильм, 21.25 — Кўприкдаги кишилар (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРДА — Ленин орденли СССР Давлат академик Катта театри гастроллари — 11/XII да Пиковая дама, 12/XII да Жизель.

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/XII да Бой ила хизматчи, 12/XII да Қирол Лир.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 11/XII да Фарғона тонг отгунча, 12/XII да Ёшликда берган кўнгил.

КИНО

Бела устида момақалдироқ — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (эрталаб соат 10 ва 11 яримда).

Панчо Вильянинг содиқ солдати — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кундуз соат 3, 5, кеч 7 ва 9 да).

Ҳаводаги саргузаштлар (1 ва 2-серия) — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Трембита — «ВОСТОК», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ УЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ МАКТАБ УҚУВЧИЛАРИНИНГ ҚИШКИ КАНИКУЛ КУНЛАРИДА БУЛАДИГАН СПЕКТАКЛЛАР РЕПЕРТУАРИ

1 январь — БУРОН ҚУШИ (кундуз соат 11 да).
2 январда — БУРОН ҚУШИ,
3 январда — ДУШМАНЛАР,
4 январда — БУРОН ҚУШИ,
5 январда — УЛИМДАН КУЧЛИ,
7 январда — БУРОН ҚУШИ,
8 январда — МУДҲИШ АЙБНОМА,
9 январда — БУРОН ҚУШИ,
10 январда — УҒИРЛАНГАН УМР,
11 январда — МУДҲИШ АЙБНОМА,
12 январда — БУРОН ҚУШИ,

Спектакллар кундуз соат 12 да бошланади.

Коллектив бўлиб кўриш учун заявкалар қабул қилинади.

Билетлар сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИ МАКТАБ УҚУВЧИЛАРИНИНГ ҚИШКИ КАНИКУЛ КУНЛАРИДА

1968 йил 28 декабрдан 1969 йил 12 январгача

КАТТА ЯНГИ ЙИЛ ТОМОШАЛАРИ

«ЦИРКДА АРЧА»

Қорбобо, Қорқиз, масхарабозлар қатнашадилар.

Томошалар кундуз соат 12, 3 ва кеч 8 да бошланади.

Билетлар сотилмоқда.

КИРОВ РАЙОН ОШХОНАЛАР ТРЕСТИНИНГ ПАРҲЕЗ ОШХОНАСИ

(Киров кўчаси, 21-уй)

Касаба союзлар томонидан овқатланиш учун олинган 28 сўмлик парҳез йўлланмаларини қайта рўйхатдан ўтказишга киришди.

Эълон чиққан кундан бошлаб бир ойлик муддатда рўйхат қилинади, шу муддатдан сўнг шикоятлар қабул қилинмайди.

Парҳез йўлланмалари бўлган касаллар 1969 йил 1 январгача қайта рўйхатдан ўтмайдилар.

«УЗЭЛЕКТРОМОНТАЖ» МАХСУС ТРЕСТИНИНГ ПУСКОНАЛАДКА ИШЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БЎЙИЧА

УРТА ОСИЕ БОШҚАРМАСИГА

Тошкент ва Чирчиқ шаҳарларида саноат корхоналари электротехника қурилмаларини созлаш бўйича инженер ва техник-инженерлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 64, Педогигическая кўчаси, 75-уй. Телефон 5-02-84.

Узбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 02999. ИНДЕКС — 6469. № 1977.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.